יודען, געדענקט די רדיפות אויף אייערע ברידער אין דייטשלאנד

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

היינט 10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 99 | Łódź, Niedziela, 30 kwietnia 1933 r. | עלפטער יאהרגאנג | לאדז, זונטאג, ד׳ אייר תרצ״ג | № 99

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

שארפער אנגריף פון לארד גרעי

געגען דעם היטלערישען רעזשים אין דייטשלאנד

לאנדאן, 29. (ספ. טעל.)

דער געוועזענער ענגלישער אויסערן־מיניסטער לארד גרעי, דער גרעסטער אויטאריטעט אין אויסערן ענינים פון ענגלאנד האט געהאלטען א גרויסע רעדע וועלכע פערשטארקט נאך דעם איינדרוק פון דער גרויסער אנטי־היטלער דעבאטע אין ענגלישען פארלאמענט דעם 12־טען אפריל.

לארד גרעי האט אנגעוויזען אויף דער געפאהר וועלכע דייטשלאנד קאן ברענגען פאר איירא־פע. לארד גרעי האט ערקלערט: „איך בין פול־שטענדיג פערזיכערט צוליב דעם וואס קומט פאר אין דייטשלאנד, זאל זיך איצט יעדער פארשטעלען, ווי מיר וואלטען אויסגעזעהען, ווען דייטשלאנד וואלט איצט געווען אזוי בעוואפענט ווי אין יאהר 1914. איירא־פע וואלט געהאנגען אויף א האהר. ווי דארף זיך פיהלען פראנקרייך וועלכע איז דורך 50 יאהר שוין צוויי מאל געווען פערניכטעט דורך דייטשלאנד.

דאס וואס איז געשעהען אין דייטשלאנד בעדראהט דעם אינטערנאציאנאלען שלום אין איירא־פע. די סימפאטיע וואס דייטשלאנד האט געהאט אין ענגלאנד איז פערלוירען געגאנגען, איצט צוליב איהר אנגרייפען אויף די יודען פערדינט נישט דייטשלאנד אז מ׳זאל זיך צו איהר בעציהען טאלעראנט. דאס וואס דייטשלאנד טוט איצט מיט די יודען, האט זיי אפגערוקט אויף הונדערט יאהר צוריק.

דיסטערבערג דער פיהרער פון שטאלהעלם

איז בעזייטיגט געווארען, ווייל ער איז א יוד

בערלין, 29. (ספ. טעל.)

וואס ווייטער אלץ מעהר ווייזט זיך ארויס, אז דער היטלער־יום וועט מאכען א סוף צו אלע זיינע פערבינדעטע און וועט בלייבען אליינהערשער אויפ׳ן פעלד, צו די ידיעות וועגען דער ליקווידאציע פון שטאהלהעלם גיט מען נאך צו,, אז לעצטענס האבען די היטלעריסטען זיך געוואר־פען אויף די אר־טיגע ארגאניזאציעס פון די דייטש־נאציאנאלע און שלעפען ארײַן גאנצע ארגאניזאציעס דירעקט אין לאגער פון די נאצים.

וועגען בעזייטיגען דיסטערבערגן האבען מיר שוין געמאלדען בעכטען, אין דער „פאסישער צייטונג״ פון דאנערשטאג איז אפגעדרוקט דער אפיציעלער בעפעהל וועגען דעם און דארטען איז טאקע אלס איינע פון די סיבות פאר בעזייטיגען איהם אנגעגעבען זיין נישט־אריישע אפשטאמונג (זיין זיידע איז געווען א יוד). פאר א פיהרער פון שטאהלהעלם שטימט אין קאמוניקאט — קאן מען נישט מאכען קיין אויסנאהם פון אלע אנדערע בעאמטע.

אין קאמוניקאט ווערט געזאגט, אז שוין מיט א צייט פריהער האט מען דיסטערבערגן געבעטען ער זאל זיך אפזאגען פרייוויליג פון זיין אמט. ער האט אבער מיט גוטען דאס נישט געטון. האט מען איהם איצט געמוזט בעזייטיגען מיט געוואלט.

שטרעזעמאן ווערט בעטראכט אלס יוד

אלס קרבן פון דער נישט ריין ארישער אפשטאמונג איז אויך געפאלען דער זוהן פון געוו. אויסערן־מיניסטער שטרעזעמאן וועלכער האט געשפילט אזא גרויסע ראל אין דער דייטשער אויסערן פאליטיק נאך דער מלחמה. שטרעזעמאנ׳ס פרוי איז פאטער איז געווען א יוד. האט מען איצטער דעם זוהן נישט צוגעלאזט צום עקזאמען אין אוניווערזיטעט און ער וועט נישט קאנען פערענדיגען זיין שטודיום.

דערשאסען 3 יודען אין א קאנצענטראציאנס־לאגער

איננסברוק, (יט״א). היגסיגע וואך זענען אין קאנצענטראציע־לאגער אין דאכאו דערשאסען געווארען דריי יודען.

די לאגער־מאכט האט זיי פארגעווארפען אז די זאלען כלומרשט האבען געפרובט [illegible]. עס איז נישטא קיין מעגליכקייט פעסטצושטעלען וויפיל אמת עס איז דערין געווען.

די נעמען פון צוויי פון די דערשאסענע זענען גאלדשטיין און דר. בענאריא. דער נאמען פון דריטען איז נישט בעקאנט.

דר. בענאריא איז אינטערנירט געווארען דערפאר, וואס ער האט, אלס אדוואקאט, דיינער צייט געהאט פערטיידיגט א קאמוניסט.

פראנקרייך האט גענומען א הלואה

פאריז, 29. (ספ. טעל.)

די פראנצויזישע רעגירונג האט גענומען אין ענגלאנד א הלואה פון 30 מיליאן פונט אויף 6 חדשים.

גארגאנאווא פערמשפט דורכ׳ן קראקעווער געריכט

אויף 8 יאהר שווערע טורמע

קראקע, 29. (טעלעפאניש)

היינט האט זיך געענדיגט דער פראצעס געגען דער פרוי מארגעריט גארגאן. וועלכער האט זיך פאר׳ן געריכט געצויגען זייט 8 וואכען. די אנגעקלאגטע איז בעשולדיגט געווארען אין ערמארדען די 17־יעהריגע לוטא זארעמבא.

נאך די רעדעס פון פראקוראר און פערטיידי־גער האבען די געשווארענע איינשטימיג מיט אלע 12 שטימען געענטפערט אויף דער פראגע צי זי איז שולדיג, אז יא. די געשווארענע האבען אויך מיט אלע שטימען געענטפערט „ניין“, אויף דער פראגע צי איז זי דעם מארד בעגאנגען אין א פסי־כישען צושטאנד, אין וועלכער זי האט דאס פער־ברעכען געקענט טון אהן דעם, אז זי זאל זיך אפ־געבען א חשבון דערפון וואס זי טוט.

צוליב דעם דאזיגען ווערדיקט פון די געשווארענע האט דער טריבונאל ארויסגעטראגען אנ׳אור־טייל לויט וועלכען די פרוי גארגאן איז פערמשפט געווארען אויף 8 יאהר שווערע טורמע, און פער־רעכענען דעם פרעווענטיוו־ארעסט. די פערטיידיגער האט ערקלערט אז זי טראגט אריין א קאסאציע.

געהיימע ראדיא־סטאציע פון שוץ־בונד אין עסטרייך

ווין, 29. (פאט.)

אין זאלצבורג האט די פאליציי ענטדעקט א גוט־איינגעארדנעטע ראדיא־סטאציע אויף אויפצו־נעהמען ידיעות און איבערגעבען ידיעות, די ראדיא־סטאציע האט געהערט צום פונאנדערגעלאזענעם שוץ־בונד.

ווין, 29. (פאט.)

די פאליציי האט ארעסטירט 7 מיטגלידער פון צ.ק. פון דער קאמ. פארטיי, ווי אויך דעם רע־דאקטאר פון דער „ראטע פאנע“, זיי ווערען בעשול־דיגט אין צוגרייטען אגרעסיווע ארויסטרעטונגען צום 1־טען מאי.

ווידער א בעגרענצונג פון סערטיפיקאטען

דער עמיגראציע־רעפארטאמענט האט פאר זיך גענומען 850 סערטיפיקאטען

ירושלים, 29. (יט״א טעלעגראפיש).

גרויס אויפרעגונג האט ארויסגערופען דער פאקט, וואס נישט קוקענדיג אויף דער בעגרענעצטער צאהל סערטיפיקאטען האט דער עמיגראציע־דעפאר־טאמענט פאר זיך בעשטימט 850 סערטיפיקאטען.

סאוויעטישער אמבאסאדאר ביי היטלערן

בערלין, 29. (ספ. טעל.)

נעכטען נאכמיטאג האט היטלער אויפגענומען דעם סאוויעטישען אמבאסאדאר אין בערלין כינטשוק. ס׳איז בעריהרט געווארען די פראגע וועגען דער סאוויעטישער האנדעלס־געזעלשאפט „דעראפ“ וואוהין די היטלער־מאכט האט איינגעזעצט א קאמיסאר.

יודישע אדוואקאטען ווערען ווייטער ארויסגעווארפען

בערלין, 29. (ספ. טעל.)

אין האמבורג האט מען אפגענומען ביי 44 יודישע אדוואקאטען דאס רעכט ארויסצוטרעטען אין די האמבורגער געריכטען.

נאציאנאל־סאציאליסטען און דייטש־נאציאנאלע

בערלין, 29. (ספ. טעל.)

„דויטשע צייטונג“ מעלדען,, אז דאנערשטאג זענען פארגעקומען אונטערהאנדלונגען צווישען היט־לערן, געריגען און מינ. הוגענבערג וועגען בעזייטיגען די מיינונגס־פערשידענהייטען צווישען די נאציאנאל־סאציאליסטען און די דייטש־נאציאנאלע.

שטאלהעלם אריין אין דער היטלער־פארטיי

בערלין, 29. (ספ. טעל.)

וואלף־ביורא טיילט מיט אז דער הויפט־קאמאנדאנט פון שטאהלהעלם, דער ארבייטס־מיניסטער זעלדטע האט געמאלדען אז ער טרעט אריין אין דער היטלער־פארטיי, איבערגעבענדיג זיין בעשלוס דורך ראדיא האט ער אויך געמאלדען אז ער זעלדטע צוזאמען מיט׳ן גאנצען שטאהלהעלם ווארפען זיך אונטער די בעפעהלען פון היטלערן, ער בעפרייט פון דער שבועה אלע חברים זיינע וועלכע וועלען נישט טון דאס זעלבע וואס ער.

פאר

מאגענליידנדע

ראבארבער־וויין

אין פרימא־קוואליטעט

צו ביליגע פרייזען

צו בעקומען אין וויינהאנדלונג פון

E. SZYKIER

Północna 1, tel. 107-84.

אויגען־קליניק

מיט שטענדיגע בעטען פון

Dr. B. Donchin

פיעטריקאווער 90, טעלעפ. 221-72

נעהמט אן שטענדיגע אויגען־קראנקע (צוועק אפעראציע א. ז. וו.), ווי אויך אמבולאטארישעס פון 9 ביז 1 און פון 4 ביז 7.30 אווענד.

Dr.

Wajnberg

ספעציאליסט פון לונגען־ הארץ־ און סקלעראז־קראנקהייטען

ציגעל־גאס 11, טעל. 126-02

נעמט אן פון 9–10 פריה, 3–4 און 8–9 אוו.

נאך לאנגע און שווערע ליידען איז אין עלטער פון 2 יאהר געשטארבען אונזער ליב אונפערגעסען קינד

נ״ע משה שמואל שליפקאוויטש

די לויה קומט פאר היינט, זונטאג, ד. 30/4 1 א זייגער מיטאג פון טרויער־הויז וואלבארסקא 22, וועגען וואס עס טיילען מיט

די טיפטרויערנדע עלטערן און גרויס־עלטערן.

נאך לאנגע און שווערע ליידען איז געשטארבען אין עלטער פון 2 יאהר

נ״ע משה שמואל שליפקאוויטש

א אייניקעל פון אונזער חשוב׳ן סטארשע פון בעקער־צעך

בנימין שקלארזש

מיר בעטען אלע מיטגלידער פון בעקער־צעך אין לאדז צו קימען צו דער לויה, וואס קומט פאר היינט, זונטאג, דעם 30/4, 1 א זייגער מיטאג פון טרויער־הויז וואלבארסקא 22

די פערוואלטונג פון יודישען בעקער־צעך אין לאדז.

„געלער פראנט" געגען רוסלאנד

צי וועט קומען צו א מלחמה אויפ'ן ווייטן מזרח

פ א ר י ז, 29 (ספ. טעל.) די פראנצויזישע פאליטישע קרייזען זיינען שטארק בעאונרוהיגט צוליב די ידיעות, וואס קומען אן פון ווייטען מזרח וועגען שאפען אנ'איינהייטליכען „געלען פראנט" פון כינעזער און יאפאנער און וועגען דער פערשארפונג פון די בעציהונגען צווישען יאפאן און די סאוויעטען.

דער סאוויעטישער אמבאסאדאר אין כינע קאנאוואלאוו ענטוויקעלט א פיבערהאפטע טעטיגקייט, כדי זיך אקעגענצושטעלען די געפאהר און צו דערהאלטען דעם שלום אויפ'ן ווייטען מזרח.

מ א ס ק ו ו א, 29 (ספ. טעל.)

די „איזוועסטיא" ברענגט א דעפעשע פון כאבאראווסק וועגען דער סיטואציע אויף דער מזרח כינעזישער באהן. די „איזוועסטיא" האלט, אז די יאפאנער גרייטען זיך צו א פראוואקאציע, רוסלאנד האפט אבער נאך, אז יאפאן וועט פריהצייטיג ווארענען די מאנדזשורער און נישט דערלאזען צו א מלחמה.

ל א נ ד א ן, 29 (ספ. טעל.) פון כארבין מעלדעט מען, אז דער יאפאנישער גענעראל-קאנסול אין כארבין, מארסומא, האט איבערגענומען די לייטונג פון דער מזרח כינעזישער באהן. די סאוויעטישע פרעסע שרייבט וועגען דעם געפעהרליכען שפיל וואס ווערט געפיהרט דורך יאפאן און טרייבט צו א מלחמה מיט רוסלאנד.

ענגליש-סאוויעטישע בעציהונגען וועלען זיך פערבעסערן

ווען די ענגלישע אינזשיניערען אין מאסקווע וועלען בעפרייט ווערען

ל א נ ד א ן, 29 (ספ. טעל)

דער אויסערן-מיניסטער סיימאן האט ערקלערט אלס ענטפער אויף אנ'אינטערפעלאציע אין פארלאמענט וועגען דעם פערבאט אריינצופיהרען סאוויעטישע סחורות קיין ענגלאנד — אז דער פערבאט וועט אפגעשאפען ווערען מיט'ן מאמענט ווען די צוויי ענגלישע אינזשיניערען טהאנטאן און מאקדאנאלד וועלען בעפרייט ווערען פון טורמע און וועלען צוריקקומען קיין ענגלאנד. ס'איז פערשטענדליך, אז די סאוויעטען וועלען אויך מוזען צוריקציהען אלע רעפרעסיע-פעראָרדנונגען, וואס שעדיגט דעם ענגלישען האנדעל.

ענגלישער נאציאנאלער פרידנס-ראט ערקלערט

דאס דייטשלאנד איזאלירט זיך פון די וועלט-סימפאטיעס

ל א נ ד א ן, (יט"א) דער ענגלישער „נאציאנאלער פרידענס-ראט" האט אין צוזאמענהאנג מיט דער לאגע אין דייטשלאנד פערעפענטליכט א רעזאלוציע, אין וועלכער עס ווערט געזאגט, אז דער נייער קורס אין דער דייטשער פאליטיק מוז ארויסרופען גרויס אומצופרידענהייט און בעאונרוהיגונג. די פראפאגאנדע פון קריגערישען נאציאנאליזם, דאס פונאנדערבלאזען ראסען און רעליגיאנס-אומטאלעראנץ ווי אויך די אונטערדריקונג פון דעמאקראטישע פרייהייטען און אינסטיטוציעס מוזען ברענגען דערצו אז דייטשלאנד וועט איזאלירט פון די וועלט-סימפאטיעס. דער דאזיגער מצב מאכט בעדייטענד שווערער די מעגליכקייט צו בעפרידיגען די דייטשע פאסטולאטען בנוגע דער שולד פאר דער מלחמה, דער בעהאנדלונג פון די מינדערהייטען און פולע גלייכבערעכטיגונג.

ראטשילד גרינדעט א קאמיטעט

צו העלפען די פליטים פון דייטשלאנד

ל א נ ד א ן, 29 (י.ט.א. טעלעגראפיש)

אונטער'ן פארזיץ פון לואיס ראטשילד האט זיך געגרינדעט א נייער קאמיטעט פון 11 אנגעזעהענע פערזענליכקייטען צו קאארדינירען די רעטונגס אקציע פון די דייטשע יודען. אין נייעם קאמיטעט געהען אריין : לאסקי, מאנטעפיארי, ד"ר ווייצמאן, גאלדסמיר און אנד.

דער קאמיטעט האט זיך געווענדעט קיין אמעריקא, צו פערברייטערן די הילפס-אקציע אין א וועלט-מאסשטאב.

ארעסטירט די פערוואלטונג פון דער קאמוניסטישער פארטיי אין וויען

וויען. 29. (ספ. טעל.) די פאליציי מעלדעט אז איהר האט זיך איינגעגעבען צו ארעסטירען די כער וואלטונג פון דער קאמוניסטישער פארטיי אין וויען צווישען וועלכע ס'געפינט זיך אויך דער רעדאקטאר פון דער „ראטער פאהנע".

אינטערנאציאנאלע מטבעות

זאלען ארויסגעלאזען ווערען דורך אלע מלוכות

וו א ש י נ ג ט א ן, 29 (ספ. טעל.

ווי מיר דערוויסען זיך איז ביי די בעראטונגען אין וואשינגטאן ארויסגעריקט געווארען דער פארשלאג, אז אלע מלוכות זאלען ארויסלאזען זילבערנע מטבעות פון זעלבען טיפ און פארם און די מטבעות זאלען האבען אנ'אינטערנאציאנאלען פערקעהר. אזויארום וועט מען געקענט בעגרעניצען די בעוועגונג פון געלד.

נאלד, בישוטעריע
אין לאמבארד-הויטעם
צאהלט די העכסטע פרייזען
אליזאר פיאלקא
פיעטריקאווער 7.

לעבער אויף דער מאשין
ווערען אנגענומען אויסציונייען ביי
ג. נארדמאן, שרודמיעסקא 8

Dr. S. KANTOR
ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנקהייטען
וואוינט יעצט
Piotrkowska 90, tel. 129-45
נעהמט אן פון 8—2 נאכמ. און 4 9 אוונט,
זונטאג און יום-טוב פון 8—2 ואכט.

Dr. med. **W. Lubraniecki**
צוריקגעקעהרט
נעהמט אן פון 4—6 נאכמיטאג.
Aleja I Maja 21 (פעסאזש שולץ)
tel. 108-65. 2171

בעקאנטמאכונג.
מיר מאכען בעקאנט אלע ווירטסלייט פון טעאפילאוו, קאלע, אווידראווינקא, קאכאנובקא א. א. אז היינט, זונטאג, דעם 30/4 1933 פינקטליך 3 א זייגער נאכמ. קומט פאר אין קאכאנובעק ביי ה' עקערמאן
א גרויסע פערזאמלונג
פון אלע ווירטסלייט יודען, פאליאקען און דייטשען מיט א וויכטיגער טאג-אָרדנונג.
אלע ווירטסלייט ווערען געבעטען אין זייערע אייגענע אינטערעסען צו קומען.
מיט אכטונג
די פראוויזארישע פערוואלטונג. 2215

אויפפאדערונג צו דעם ה' משה ווירעבניק, גרינער מארק 3.
דערמיט פאדער איך אויף דעם ה' משה ווירעבניק, וואס וואוינט אין מיין הויז גרינער מארק 3, אז ער זאל אין משך פון 8 טעג ליידיג מאכען די וואוינונג, דעריבער שענק איך איהם פאר 6 קווארטל דירה-געלד אויף א סומע פון 500 זל. אויב אז ער וועט זיך צום טערמין נישט ארויסציהען, וועל איך די עקסמיטיע אויספיהרען און ווארף פון מיר אראפ די פעראנטווארטליכקייט.
גלייכצייטיג ווארן איך, אז איך וועל זיך נישט לאזען טעראריזירען און וועל מיט דער גאנצער קראפט, וואס זעהט פאר דאס געזעץ זיך ענטגעגענשטעלען יעדען מין ארט טעראר.
מרים רעדליך, גרינער מארק 3. 2233

די לייטונג
פון די בעוואוסטע ארטאדאקסישע לערן- און ערציהונגס-אנשטאלטען
„בית-תלמוד"
פון א. פאסטערנאק אין לאדז
ערשטער „בית-תלמוד"
פיעטריקאווער 18) טעל. 16-157
פילסודסקיעגא 41)
צווייטער „בית-תלמוד"
39 נאפורקאווסקיעגא 39
מאכט בעקאנט, אז די איינשרייבונגען אויף דעם נייעם שול-יאהר 1933/34 ווערען אנגענומען טעגליך פון 9 — 2 און פון 4 — 8.
אויך מאכען מיר וויסען, אז צוליב דער טאפלונג פון די מחלקות א. ב. ג. און אויך פאר די גן-ילדים'ס וועלכע ווערט איינגעארדענט מ סטערהאפט אונטער דער לייטונג פון די בעסטע פעדאגאגישע קרעפטען, זיינען די שול-לאקאלען פיעטריקאווער 18 פערגרעסערט מיט נאך 4 צימער און נאפורקאווסקיעגא 39 מיט 5 צימער, פראנט ערשטען שטאק די עקזאמענס הייבען זיך אן דעם 21 מאי ה. י.
מיר זענען אויך מודיע, אז צו די קומענדיגע פעריען ווערט רעארגאניזירט אין א פראכטיג שעהנער געזונדער וואלד-געגענד אויף די „טעאדארעו-לאסס" א זומער-קאלאניע ביים „בית-תלמוד".
די לייטונג.

אלע דארפען וויסען!
צום זומער סעזאן בעקומט איהר רעשטען
פון די בעסטע קוואליטעטען ביליצער. טאמאשאווער און אנדערע נייעסטע מאדערנסטע מוסטערען פון הערען- און דאמען-שטאפען
פאר מענער אויף אנציגער, אויף פאלטענס
מיט 30% ביליגער
קומט און איבערצייגט אייך!
פאר דאמען אויף פאלטענס, אויפקאסטיומען
געדענקט דעם אדרעס
נור ביי
R. SZCZĘŚLIWY
5 באוואמיעסקא 5, פראנט, 2. שטאק.

דאס בעוואוסטע ארטאדאקסישע מוסטער-חדר
„יסודי התורה הראשון"
שע"י אגודת ישראל, לאדז, פאלודניאווא 11, טעל. 83-191.
וועלכעס עקזיסטירט פון שנת תרפ"ח, און האט שוין מתמיד געווען תלמידים גרויסע תלמידי חכמים און בעלי-הוראות למאות, (בלי ע"ה). איז פערזעהן מיט די בעסטע פעדאגאגישע קרעפטען הן בלמודי קודש, והן בלמודי חול ווי אויך מיט די פאסענדסטע תלמידים, איז מודיע, אז לויט דער פעראָרדנונג פון דער שול-מאכט, מוזען אלע עלטערן, וואס ווילען זייערע קינדער לאזען לערנען אין חדר צום קומענדיגען שול-יאהר 1933/34 (ד"ה פון ר"ח אלול הבע"ל) אייגענהענדיג אונטערשרייבען וועגען דעם א דעקלאראציע אין דער שול-אינספעקציע ביז דעם 30 קוויעטשען.
דעקלאראציעס ווערען אויסגעפיהרט אין קאנצעלאריע פון חדר טעגליך פון 10—12 בייטאג און פון 5—8 נאכמ.
די לייטונג.
בעמערקונג: צוליב דעם גרויסען אנבאט פון פיל נייע תלמידים אנגענומען צו ווערען, מוזען די ביז-איצטיגע תלמידים זאפארט זיך אויססניי דעקלארירען אהן פערשפעטיגונג, דען זייערע פלעצער וועלען בעזעצט ווערען דורך נייע תלמידים און עס וועט נישט געהן צו ענדערן, ווייל די פלעצער זענען זעהר בעגרעניצט וכל הקודם זכה.

שלאסעריי-ארבייטען,
ווי אויך אויטאגענישע שווייסונגען, מעטאל-בעארבעטונגען, מאשינען-טיילען
פיהרט אויס פיין
J. REDER, Łódź
קאנסטאנטינער 11/13

היינט, זונטאג, ד. 30 אפריל, ד' איר קומט פאר אין לאקאל פון פעראיין גלובנא 62, 4 נאכמ. צום 1-טען טערמין און 6 א זייגער צום 2-טען טערמין
די יעהרליכע
אלגעמיינע פערזאמלונג
פון „גמילת חסדים"
מיט פאלג. טאג-ארדנונג: 1) וואהלען פון א פארזיצענדען און אסעסארן, 2) טעטיגקייטס-בעריכט פאר'ן יאהר 1932/33, 3) בעריכט פון דער רעוויזיאנס-קאמיסיע, 4) בעשטעטיגען דעם בודזשעט פאר'ן יאהר 1933/34, 5) וואהלען פון א פערוואלטונג און רעוויזיאנס-קאמיסיע, 5) פרייע פארשלאגען.
בעמ.: קיין בעזונדערע איינלאדונגען ווערע נישט ארויסגעשיקט. אלע מיטגלידער ווערען געבעטען פינקטליך צו ערשיינען.
די פערוואלטונג פון
„גמילת חסדים" גלובנא 62

Grand Café
פון 1-טען מאי ד. י. הויבט אן שפילן
א דאמען-מוזיק-ארקעסטער
אונטער דער דיר. פון
J. SZYMKIEWICZOWEJ

שרייבען
שעהן און שנעל
לערנט אויס דער קאלינ-אף
ל. בערמאן
אין 15 לעקציעס.
אויך ווערט אויסגעלערנט גוט שרייבען א יודישען בריף אהן פעהלער אין 1 חודש, אפילו דעם וואס קען גארנישט. די עלטער שפילט נישט קיין ראלע.
זאוואדזקא 19.

היינט, זונטאג, ד. 30 אפריל 1933, 12 א זייגער בייטאג, וועט אויפ'ן בית החיים צו דער ערשטער שמערצליכער יאהרצייט פון אונזער געוועזענעם לאנגיעהריגען פערוואלטונגס-מיטגליד
בערנארד הערמאן ז"ל
געשטעלט ווערען א מצבה. אלע מיטגלידער ווערען געבעטען פינקטליך און צאהלרייך צו ערשיינען.
די פערוואלטונג פון „לינת החולים"
פאלודניאווא 19. 2219

Dr. med. J. SCHORR
פון IWONICZ
ספעציאליסט
פאר הארץ און סקלעראזע-קראנקהייטען
וואוינט יעצט אין לאדז
גדאנסקא 11 טעל. 226-85
נעמט אן טעגליך פון 4—6 נאכמיטאג.

די נייעסטע מאדעלען
פון זומער-שיך
און פלעציאנקעס
איז א רייכען אויסוואהל עמפפעהלט
A. Ogórek
11 ZAWADZKA 11.

די דעוואַלואַציע פון דאָלאַר
וועט נישט איבערשטייגן קיין 15 פּראָצענט

וואַשינגטאָן, 29 (ספּ. טעל.) דער געזעץ-פּראָיעקט וועגן אינפלאַציע וואָס איז אָנגענומען געוואָרן דורך דעם סענאַט מיט 63 שטימען געגען 21, בעפולמעכטיגט דעם פּרעזידענט צו פערקלענערן דעם אינהאַלט פון גאָלד אין דאָלאַר ביז 50 פּראָצענט, אַרויסצולאָזען זילבער-מטבעות אָהן בעגרענצונגען און אַרויסצולאָזען 3 מיליאַרד דאָלאַר בולאָן. די באַנק האָבען אויך בעקומען דאָס רעכט אויסצולאָזען באָנפּס אויף 3 מיליאַר דאָלאַר. די דעוואַלואַציע פון דאָלאַר וועט בעטרעפען 15 פּראָצענט.

* *

לאָנדאָן, 29 (ספּ. טעל.) פון וואַשינגטאָן מעלדעט מען, אַז דער פּראָיעקט פון פּרעזידענט רוזוועלט צו צאָהלען א טייל פון די מלחמה-חובות אין זילבער, איז דאַטועלבע ווי רעדוצירען די חובות מיט 30 פּראָצענט, ווייל אַזאַ אונטערשיד איז צווישען דעם פּרייז פון גאָלד און זילבער.

30-שעה'דיגער אַרבייטס-וואָך אין אַמעריקא
צו בעקעמפען די אַרבייטסלאָזיגקייט

וואַשינגטאָן, 29 (ספּ. טעל.)

אין אַן אינטערוויאו האָט פּרעזידענט רוזוועלט ערקלעהרט, אַז ער וויל בעקעמפען די אַרבייטסלאָזיגקייט דורך דעם, וואָס ער וועט פאָרלעגען דעם קאָנגרעס אָנצונעהמען א געזעץ וועגען א 30-שעהדיגע אַרבייטס-וואָך. א חוץ דעם וועט א גרויסער טייל אַרבייטסלאָזע איבערגעפיהרט ווערען אויף ערד-אַרבייט. רוזוועלט וועט אויך פאָדערן פון קאָנגרעס 6 מיליאַרד-דאָלאַר אויף בעקעמפען די אַרבייטסלאָזיגקייט.

אַמעריקא לעגט פאָר אָפּצושאַפען די צאָל-באַריערען
די אייראָפּעאישע מלוכות וואַרפען אָפּ דעם פאָרשלאַג

לאָנדאָן, 29. (ספּ. טעל.)

דער אַמעריקאַנער פאָרשטעהער אויף דער צוגרייטונגס-בעראַטונג צו דער אַלוועלטליכער עקאָנאָמישער קאָנפערענץ האָט אַריינגעטראָגען אַ פאָרשלאַג אַז די 8 גרויסע מלוכות וואָס האָבען געגעבען די איינלאַדונג צו דער קאָנפערענץ זאָלען אָפּשאַפען די צאָל-באַריערעס לכל-הפחות אויף דער צייט וואָס וועט דויערען די עקאָנאָמישע קאָנפערענץ. דער פאָרשלאַג איז אָפּגעוואָרפען געוואָרען.

2482 עולים קיין ארץ-ישראל אין חודש מערץ

ירושלים, 29 (י.ט.א. טעלעגראַפיש)

אין חודש מערץ זענען קיין ארץ-ישראל אריינגעקומען 2482 עולים.

פּראָטעסט פון דער פּוילישער רעגירונג
געגען אומבענרינדעטע פערהאַלטען און אַרעסט א פּוילישען יוד אין בערלין

וואַרשאַ, (יט"א). דעם 15-טען מערץ ה.י. איז אַרעסטירט געוואָרען דער פּוילישער בירגער ישראל מאַנדעל, וואָס וואוינט אין בערלין, קאַטאַריינער שטראַסע 27. דער פּוילישער גענעראַל-קאָנסולאַט אין בערלין האָט וועגען דעם אַרעסט אינטערווענירט אין פּאָליציי-פּרעזי. וועלכער האָט ד. 3 אַפּריל געענטפערט אַז מאַנדעל איז איינגעזעצט געוואָרען אין תפיסה אין בערלין האָט וועגען דעם אַרעסט געענטפערט, אַז מאַנדעל איז איינגעזעצט געוואָרען אין דער תפיסה אויף דער לאַנדער-שטראַסע 3 אויפ'ן יסוד פון 1-טען פּאַראַגראַף פון דער פּאַראָרדנונג פון רייכס פּרעזידענט פון 28-טען פעברואַר 1933 (וועגען שוץ פון דער מלוכה).

אין משך פון די ווייטערע אינטערווענצען פון פּוילישען גענעראַל-קאָנסולאַט האָט דאָס פּאָליציי-פּרעזידיום מודה געווען, אַז מאַנדעלס אַרעסט איז ניט פּעראָ-זאַכט געוואָרען דורך וועלכער עס איז שטראַפווירדיגער טאַט און אַז עס וועט נישט פּאַראויסגעזעהען געגען איהם קיין געריכטס-פּראָצעס. עס קאָן אָבער נישט פעסטגעשטעלט ווערען דער טערמין, ווען מאַנדעל וועט אַרויסגעלאָזען ווערען אויף דער פרייהייט, מחמת די פּאָליציי איז נישט געבונדען מיט קיין שום טערמין ביים אָנווענדען דעם שוץ-אַרעסט (שוץ-האַפט).

צוליב דעם האָט דער באָטשאַפטער פון דער פּוילישער רעפּובליק אין בערלין איבערגעגעבען אין דייטשען אויסערן-מיניסטעריום אַן ענערגישען פּראָטעסט געגען אַזאַ מין גרובלאָזער בעגרענצונג פון דער פערזענליכער פרייהייט פון אַ פּוילישען בירגער און געפאָדערט אויספאָרשען דעם רעכטליכען גרונד פון מאַנדעלס אַרעסט, און אויב אַזאַ גרונד וועט נישט זיין, זאָל מאַנדעל תיכף בעפרייט ווערען.

די וואַשינגטאָנער קאָנפערענץ
ביז איצט זעהר וויכטיגע רעזולטאַטען

פּאַריז, 29 (ספּ. טעל.)

די פּאַריזער פּרעסע ברענגט א רייהע סענסאַציאָנעלע ידיעות וועגען רעזולטאַט פון די וואַשינגטאָנער געשפרעכען צווישען רוזוועלט, מאַקדאָנאַלד און העריאָ. „ביולעטין קאָטידיען" פערזיכערט, אַז מאַקדאָנאַלד האָט דערגרייכט צוויי וויכטיגע זאַכען. קודם-כל זאָל ער האָבען אַרומגערעדט מיט רוזוועלט'ן, אַז אויך די יוני-ראַטעס פון ענגלאַנד און פראַנקרייך אויף די קריגס-חובות זאָלען נישט געצאָהלט ווערען. צווייטענס זאָל מאַקדאָנאַלד האָבען אָפּגעמאַכט מיט רוזוועלט'ן אויסצואיבען געמיינזאַם א דרוק אויף פראַנקרייך, אַז זי זאָל זיך בייסלעכווייז אַנהויבען ענטוואָפענען, כדי צו צעשטערען די בעוואָפנונג-פּרובען פון היטלעריסטישען דייטשלאַנד.

לאָנדאָן, 29 (ספּ. טעל.)

לויט ווי „דיילי העראַלד" שרייבט, איז צווישען רוזוועלט'ן און העריאָ געקומען צו א פערשטענדיגונג, וועלכע מאַכט מעגליך, אַז פראַנקרייך זאָל איינגעהן צו פערקלענערן איהרע בעוואָפנונגען אָהן זיכערהייט-קאָמפּענסאַציעס נאָר ביי אַזעלכע צוויי בעדינגונגען: 1) דייטשלאַנד זאָל אין משך פון 10 יאָהר נישט טאָרען פערגרעסערן איהרע בעוואָפנונגען לגבי דעם, וואָס איז אָנגעצייכענט אין ווערסאַלער טראַקטאַט, 2) אין לויף פון די 10 יאָהר זאָל די ענטוואָפנונגס-קאָמיסיע דורכפיהרען אין אַלע לענדער א בעגויע קאָנטראָל.

הינטער די קוליסען, זאָגט די צייטונג, פיהרען זיך שוין שמועסען מיט דייטשלאַנד.

הכנות צו דער נאַציאָנאַלער פערזאַמלונג
ווער זענען די קאַנדידאַטען אויפן אמט פון מלוכה-פּרעזידענט?

מיר נאָטירען נישט קיין שום קלאַנגען וועגען די פערשידענע קאַנדידאַטען אויף מלוכה-פּרעזידענט, ווייל דער אמת'ער קאַנדידאַט איז נישט בעוואוסט, און די צאָלרייכע קאַנדידאַטען וואָס וואַקסען אין דער פּרעסע ווי שוואַמען נאָך א רעגען, זענען, פערשטייט זיך, נישט מעהר, ווי אומגעזעצליכע קינדער פון דער פרייער צייטונגס-פּראָדוקציע.

דער לעצטער קלאַנג — א זעהר וואַהרשיינליכער איז אָבער ווערט מען זאָל איהם פערנאָטירען. לויטן דאָזיגען קלאַנג וועט דעם אמט פון מלוכה פּרעזידענט פערנעמען עמיצער פון פּילסודסקיס ווילנער יוגענד-פריינד נאַרוויצקי — א ווייניק בעקאַנטע געשטאַלט אין דער פּאָליטישער וועלט. פּילסודסקי זאָל האָבען אויפגעזוכט דעם דאָזיגען קאַנדידאַט בעת זיין לעצטען בעזוך אין ווילנע. מ'רעדט אויך וועגען ווילנער פּראָפ. יאַנוש פּאַליטש.

אין סיים-בנין ווערען שוין געמאַכט אַלע פאָרבערייטונגען צו דער נאַציאָנאַל-פערזאַמלונג, וועלכע צעהלט 555 מיטגלידער: 444 דעפּוטאַטען און 111 סענאַטאָרען.

פאַרוואָס איז דער דייטשער פאָרשטעהער נישט געקומען
צו דער סעסיע פון אינטערנאַציאָנאַלן אַרבייטס-ביוראָ

גענף, 29 (ספּ. טעל.)

היינט האָט זיך דאָ אָנגעהויבען די סעסיע פון ראַט פון אינטערנאַציאָנאַלען אַרבייטס-ביוראָ. ביים עפענען די זיצונג האָט דער פאָרזיצער בעגריסט דעם נייעם פּוילישען פאָרשטעהער, דעם געוו. אַרבייטס-מיניסטער יורקעוויטש.

עס האָט דאַן גענומען א וואָרט דער פאָרשטעהער פון די פראַנצויזישע פּראָפעסיאָנעלע פאַראיינען זשוּאָ. ער האָט אָנגעפרעגט, פאַרוואָס עס איז צו דער סעסיע נישט געקומען דער דייטשער אַרבייטער-דעלעגאַט לוישער.

דער פאָרשטעהער פון דער דייטשער רעגירונג ענגעל האָט דערויף דערקלערט, אַז לוישער האָט ביי די איצטיגע פערהעלטענישען נישט געפונען פאַר נויטיג צו קומען קיין גענף. די דייטשע רעגירונג איז פולשטענדיג מסכים מיט זיין האַנדלונג. עס קען אָבער נישט זיין קיין רייד וועגען וועלכען עס איז דרוק מצד דער דייטשער רעגירונג אויף לוישער'ן.

אויף דער דאָזיגער דערקלערונג האָט געגעבען אַן ענטפער זשוּאָ. ער האָט געזאָגט, אַז די אינערליכע סיטואַציע אין לאַנד קאָן נישט האָבען קיין איינפלוס אויפ'ן פאָרשטעהער פון דער אַרבייטער-גרופּע ביים אויספיהרען זיינע פונקציעס. די אַרבייטער-פאָרשטעהער רעפּרעזענטירען נישט זייער לאַנד און זענען נישט אָפּהענגיג פון דער רעגירונג. זיי ווערען נאָמינירט פון דער אַרבייטער-גרופּע און נאָר דורך איהר קאָנען זיי אָפּגערופען ווערען.

די לעצטע ווערטער פון זשוּאָ ווערען דאָ קאָמענטירט אַלס אָנזאָג פון אַן אַקציע מצד דער אַרבייטער-גרופּע געגען לוישער'ן.

מען דאַרף בעמערקען, אַז די אַרבייטער-גרופּע האָט איבערגעגעבען דעם פּוילישען דעלעגאַט זשולאַווסקי צו פערטרעטען לוישער'ן, וועלכער איז צו דער סעסיע נישט געקומען.

יודיש-אַמעריקאַנער קאָמיטעט און יודיש-אַמעריקאַנ. קאָנגרעס
צו דער לאַגע פון די יודען אין דייטשלאַנד

ניו-יאָרק, (יט"א). דער יודיש-אַמעריקאַנער קאָמיטעט און די פאַראייניגונג פון די "בני-ברית" לאָזשען אין אַמעריקע האָבען היינט פערעפענטליכט אַ קאָמוניקאַט אין וועלכען עס ווערט געזאָגט דאָס הגם עס מוז פּראָטעסטירט ווערען געגען די יודען-פערפאָלגונגען אין דייטשלאַנד זענען אָבער די דערמאָנטע אָרגאַניזאַציעס געגען דעם אַנטי-יודישען באָיקאָט, גאַסען-צוגען און מאַסען-מיטינגען אַלס מאַסמיטלען וואָס זאָלען ברענגען הילף די לײדענדע יודען אין דייטשלאַנד. דער יודיש-אַמעריקאַנער קאָמיטעט דאָזיגען און די אַן איהם אָנגעשלאָסענע יודישע אָרגאַניזאַציעס זענען פאָרט די צוגרייטונגען צו דעם גרויסען פּראָטעסט-צוג, וואָס וועט פאָרקומען אין ניו-יאָרק דעם 10-טען מאַי.

פּאָליטישע אַמנעסטיע אין רוסלאַנד
ווערט צוגעגרייט צום 1-טען מאַי

רעוועל 29. (ספּ. טעל.) פון מאָסקווע זענען אָנגעקומען ידיעות אַז דעם 1 מאַי וועט פערעפענטליכט ווערען אַן אַמנעסטיע פאַר פּאָליטישע [illegible] כער. מ'רעכענט אַז דאָס איז אַ וועג צו בעפרייען די אַרעסטירטע ענגלישע אינזשעניערען טהאָרנטאָן און מאַקדאָנאַלד.

שיסעריי צווישען אַרבייטער און היטלעריסטען אין ווין

ווין, 29. (ספּ. טעל.)

פרייטאָג נאָכמיטאָג איז אין דער געגענד פון הערנאַלס געקומען צו אַ צוזאַמענשטויס צווישען סאָציאַליסטישע אַרבייטער מיט היטלעריסטען.

איין אַרבייטער איז פערוואונדעט געוואָרען.

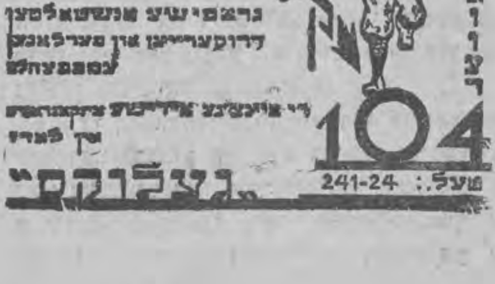

צוזאַמענפאָהר פון דירעקטאָרען פון יוד. געזעלשאַפטליכע מיטעל-שולען אין פּוילען

וואַרשאַ, 29. (טעלעפאָניש).

אין וואַרשע איז פאָרגעקומען אין לאָקאַל פון פּראַיין „בני-ברית" אַ צוזאַמענפאָהר פון דירעקטאָרען פון די שולען וואָס זענען אָנגעשלאָסען צום „פערבאַנד פון יודישע געזעלשאַפטליכע מיטעל-שולען אין פּוילען". אין צוזאַמענפאָהר האָבען זיך בעטייליגט 18 דירעקטאָרען וואָס האָבען רעפּרעזענטירט די מיטעל-שולען אויפ'ן גאַנצען שטח פון לאַנד. אין נאָמען פון דער פערוואַלטונג פון פערבאַנד האָבען זיך בעטייליגט די הערען דר. ברוידאָ דר. טאַרטאַקאָווער, ד"ר פרענקעל (ראַדאָם), און ערסלער (וולאָצלאַוועק).

פאַר צוגעהן צום סדר היום איז איינשטימיג בעשלאָסען געוואָרען אַ פּראָטעסט-רעזאָלוציע געגען די רדיפות פון יודען אין דייטשלאַנד און אַ עקלעזינג פון סאָלידאַריטעט מיט די געראָדפטע.

אויפ'ן צוזאַמענפאָהר וואָס איז פאָרגעקומען אונטער פאָרזיץ פון פּרעזעס פון פערבאַנד ה' ד"ר ברוידא, זענען געהאַלטען געוואָרען רעפעראַטען וועגען בשותּפותדיגער ליטונג פון פאָלקס- און מיטעל-שולען (רעפערענט דר. מ. ברוידא), וועגען די מאַרקע שאלות פון יודישען שול-וועזען לגבי דער רעגירונג (רעפערענט דר. אַ. טאַרטאַקאָווער), וועגען פּראָגראַם פון יודישע למודים אין די פאָלקס-שולען, וואָס ווערען איצט געשאַפען (רעפערענט ד"ר. ש. ריגער), און וועגען די אויפגאַבען פון עלטערען-קאָמיטעטען אין די שולען (רעפערענט ד"ר. מ. בראַנד שטעטער).

נאָך די רעפעראַטען איז פאָרגעקומען אַ ברייטע דיסקוסיע אין וועלכער עס האָבען זיך בעטייליגט פאָלגענדע דירעקטאָרען: באַרענשטיין (מלאַווע) בראַנדשטעטער (לאָדז), דר. איינהאָרן (בענדין), עפּראָן (סובאַלקי), גאָלדבערג (פּיאָטרקאָוו), העליגב (קאַליש), דר. הענדעל (מעזעריטש), הורוויטש (ראַדאָם), אַסטערן (פּשעמישל), פּערעלמאַן (לאָדז) דר. ראָזענבוש (קוטנע), ריגער (לאָדז), שרער (קראָקע), זילבער (פּלאָצק), און פּרוי ווייקסעלפיש (טאָמאַשאָוו).

דער צוזאַמענפאָהר האָט זיך געענדיגט שפּעט אין אָוונט מיט אָנגעהמען אַ רייהע רעזאָלוציעס וואָס זענען איבערגעגעבען געוואָרען צו דער פערוואַלטונג פון פערבאַנד. עס איז בעשלאָסען געוואָרען צו דעלעגירען די פאָרשטעהערשאַפט פון דעם צוזאַמענפאָהר צום אונטעררינכטס-מיניסטעריום כדי פאָרצושטעלען דאָרט די פאָדערונגען פון צוזאַמענפאָהר. אַלס מיטגלידער פון דער דעלעגאַציע זענען אויסגעקליבען געוואָרען די ה"ה דר. ברוידא, ד"ר. בראַנשטעטער, דר. טאַרטאַקאָווער, פרענקעל, ערטלער און שרער.

דער פּראָטעסט פון יודישע געזעלשאַפטליכע מיטעל-שולען אין פּוילן
געגען רדיפות אויף יודען אין דייטשלאַנד

אויפ'ן צוזאַמענפאָהר פון דירעקטאָרען פון די שולען וואָס געהערען צום פערבאַנד פון יודישע געזעלשאַפטליכע מיטעלשולען אין פּוילען דעם 23. ד.ח. איז איינשטימיג אָנגענומען געוואָרען פאָלגענדע רעזאָלוציע:

צוזאַמען מיט דער גאַנצער יודישער געזעלשאַפט אין פּוילען פּראָטעסטירט דאָס יודישע געזעלשאַפטליכע מיטעל-שולען וועזען ווי אַמשאַרפסטען געגען די רדיפות פון יודען אין דייטשלאַנד וואָס דערמאָהנען די פינסטערסטע צייטען פון מיטעלאַלטער. דאָס יודישע שול-וועזען וועמענס אויפגאַבע ס'איז צו דערציהען די יוגענט און זי צו ערציהען מיט דער אייגענער נאַציאָנאַלער קולטור און מיט דער קולטור פון לאַנד און די אידעאַלען פון דער גאַנצער מענשהייט. זעהט אין די איצטיגע געשעהענישען אין דייטשלאַנד אַ בולטע סתירה צו די קולטורעלע דערגרייכונגען פון די לעצטע יאָהר הונדערטער און פאָדערט אויף אַלע, וואָס געפינען זיך אויפ'ן פראָנט פון קאַמף פאַר קולטור און פאָרטשריט צו פּראָטעסטירען געגען די דאָזיגע אונערהערטע פערווילדערונג און ברוטאַליטעט.

די יודישע שולען אין פּוילען שיקען אַריבער זייער ברידערליכען גרוס די געפּייניגטע ברידער אין דייטשלאַנד און פערזיכערען די זייער הילף אין שווערען קאַמף פאַר דער עקזיסטענץ פון די דייטשע יודען.

ש.

לאָדז, 30 אפריל 1933

„נײַער פאָלקסבלאַט"

לאָדז, 30 אפריל 1933

די פערהערליכונג פון ברוטאַלער קראַפט

„אין די צייטען פון שלום מוז מען פיהרען אַ מעהר פאַרזיכטיגע און צוריקגעהאַלטענע פּאָליטיק, מען מוז אָפט בעהאַלטען דאָס, וואָס איז פאַראַן אין די טיפענישען פון האַרץ, כדי נישט צו קומען אין קאָנפליקט מיט אַנדערע.

די דאָזיגע בעגרענצונג פערפליכטעט אָבער נישט אין מלחמה-צייטען, ווען די בעציהונגען צווישען די מלוכות זענען איבערגעריסען, ווען די דיפּלאָמאַטישע קאָנווענאַנסען פערפליכטען נישט... און ווען מען קען זיך דעריבער פראַנק און פריי אַראָפּרעדען פון האַרץ.

עס ליגט פאַר מיר אַן'אינטערעסאַנט בוך אונטערן נאָמען „דייטשע פּאָליטיק", אַרויסגעגעבען אין דער דייטשער שפּראַך, אין יאָהר 1916 אַלזאָ אין סאַמע ברען פון דער וועלט-מלחמה דורך דעם בעקאַנטען דייטשען פּאָליטיקער און לאַנגיאָהריגען רייכס-קאַנצלער פירשט בילאָוו.

און איין וויכטיגע מעלה האָט דאָס דאָזיגע בוך: עס איז געשריבען געוואָרען מיט גרויס אָפענהערציגקייט און עס ענטפּלעקט פאַר אונז די פּלענער פון דער דייטשער פּאָליטיק נישט נאָר פון די צייטען פון פאַר דעם מלחמה-אויסברוך, נאָר פון די צייטען פון דער מלחמה גופא און אויך נאָך דער מלחמה.

עס איז נישט קיין שום ספק, אז אויך נאָך דער גרויסער וועלט-מלחמה און נאָך דער שרעקליכער מפּלה, וועלכע עס האָט געליטען דייטשלאַנד זענען אָבער די צילען פון דער דייטשער פּאָליטיק געבליבען די זעלבע. דאָס פּראָגראַם פון דער דייטשער פּאָליטיק, וואָס איז אָנגעצייכענט געוואָרען אין פירשט בילאָוו'ס צייטען גילט אויך פאַר די היינטיגע מאַכט-האָבער.

אין דער איינלייטונג צו זיין בוך האָט פירשט בילאָוו געשריבען:

„לגבי די שטימונגען, וועלכע די מלחמה האָט אין בעצוג צו אונז אַרויסגערופען וואָלט דאָס געוועהנליכע: צוריקשטעלען דעם „סטאַטוס קוואָ אַנטע בעלום" (דעם פאַרמלחמה'דיגען צושטאַנד) — בעטייט פאַר דייטשלאַנד נישט קיין נצחון, נאָר אַ פערלוסט. נאָר ווען אין רעזולטאַט פון דער מלחמה און די דורך איהר אָנגעצונדענע פיינדשאַפט וועט קומען אַ פערשטענדיגונג פון אונזער פּאָליטישער, ווירטשאַפטליכער און מיליטערישער מאַכטשטעלונג — וועלען מיר מיט אַ ריינעם געוויסען קענען זאָגען, אַז אונזער אַלגעמיינע לאַגע האָט זיך פערבעסערט".

דער דאָזיגער גרונד-געדאַנק פון פירשט בילאָוו דרינגט דורך אויך די היינטיגע דייטשע פּאָליטיק און פון דעם דאָזיגען שטאַנדפּונקט איז פאַר דייטשלאַנד די מלחמה נאָך נישט געענדיגט.

זעהר טרעפליך שאַצט אָפּ פירשט בילאָוו די האַנדלונג פון דער דייטשער סאָציאַל-דעמאָקראַטיע, פאַר דעם אויסברוך פון דער גרויסער וועלט-מלחמה. ער גיט די פיהרער פון דער דייטשער סאָציאַל-דעמאָקראַטיע אַ קניפּ אין באַק פאַר זייער גוטער און געהאָרכזאַמער אויפפיהרונג. ווען די סאָציאַל-דעמאָקראַטען וואָלטען זיך אַזוי אויפגעפיהרט אין די צייטען פון ביסמאַרק'ן, וואָלט ער זיכער פערשפּאָרט אַרויסצוגעבען זיינע אַנטי-סאָציאַליסטישע געזעצען.

פירשט בילאָוו שטעלט אויס דער דייטשער סאָציאַל-דעמאָקראַטיע אַן'אַטעסטאַט פון פּאַטריאָטיזם פון אַ הויכער מדרגה.

„איך בין צופרידען — שרייבט בילאָוו — מיט דער נייער לאַגע, וועלכע די סאָציאַל-דעמאָקראַטיע האָט געשאַפען דורך איהר אריינדרינגען אין דעם נאַציאָנאַלען פראָנט ביים קריגס-אויסברוך".

און ווייטער:

„גראַד אויפ'ן באָדען פון דער נאַציאָנאַלער פראַגע בין איך מיט דער סאָציאַל-דעמאָקראַטיע געשטאַנען אין קאַמף".

אָבער נאָך דער האַנדלונג פון דער סאָציאַל-דעמאָקראַטיע — פיהרט אויס פירשט בילאָוו וועט אַ צונויפרעדונג צווישען איהר און אַנדערע פּאַרטייען אין דער צוקונפט זיין אַ פיל לייכטערע, ווי אין דער פערגאַנגענהייט, מחמת בעת דער וועלט-מלחמה איז די טיילונג פון די דייטשע פּאַרטייען אויף נאַציאָנאַלע און נישט-נאַציאָנאַלע אינגאַנצען פערשוואונדען געוואָרען.

די כאַראַקטעריסטיק פון דער דייטשער סאָציאַל-דעמאָקראַטיע אין דעם בוך פון פירשט בילאָוו דערמאָנט אונז אויך אין דער האַנדלונג פון אַ גרויסען טייל פון דער סאָציאַל-דעמאָקראַטיע אין דער תקופה פון היטלעריזם. די דייטשע סאָציאַל-דעמאָקראַטיע איז געווען אַ מעכטיג גוט אויסגעבויטע אָרגאַניזאַציע מיט אַ היפּשען ביוראָקראַטישען אַפּאַראַט. אַ נשמה האָט אָבער דער דייטשער סאָציאַל-דעמאָקראַטישער בעוועגונג געפעהלט — דאָס האָט זיך אַרויסגעוויזען בעת'ן אויסברוך פון דער וועלט-מלחמה, ווען די דייטשע סאָציאַליסטען האָבען אָהן שום ברעקעלע פּראָטעסט זיך אַוועקגעלאָזען אין פולער בעוואָפענונג אויפ'ן קאַמפס-פּלאַץ, און דאָס האָט זיך נאָך אין אַ גרעסערער מאָס בעשטעטיגט בעת דער איצטיגער היטלעריסטישער איבערקעהרעניש, ווען די דייטשע סאָציאַל-דעמאָקראַטיע האָט אינגאַנצען פערלוירען דעם קאָפּ.

די דייטשע סאָציאַל-דעמאָקראַטיע האָט געהאַט אַ רוהמפולען לעבען, אָבער אַ שענדליכען און פּחדנות'דיגען טויט.

דער מיליטאַריזם האָט אין דייטשלאַנד אַ טראַדיציע פון הונדערטער יאָהרען. אויב עסטרייך איז אַמאָל טעריטאָריאַל געוואַקסען אַ דאַנק איהרע חתונה-קאָמבינאַציעס מיט פערשידענע דינאַסטיעס — איז דייטשלאַנד געטראָגען געוואָרען הויפּטזעכליך אויף דער שאַרפקייט פון דער שווערד, אויף דעם געברויך פון האַרמאַטען.

דעם דאָזיגען אמת דעקט אויף אין דער גאַנצער נאַקעטקייט פירשט בילאָוו, וועלכער שרייבט:

„דאָס נייע דייטשע רייך, וואָס האָט אויפ'ן וועג צום וועלט-האַנדעל און צו וועלט-ווירטשאַפט דערגרייכט אַ גרויסען אויפשוואונג, איז געשאַפען געוואָרען דורכ'ן פלאַט. צו די הויכקייטען, צו וועלכע דאָס דייטשע פאָלק ווענדעט זיינע בליקען אויף דער ווייטער וועלט, איז דייטשלאַנד געטראָגען געוואָרען אויף די שולטערן פון איהר אַרמעע. בעת דער וועלט-מלחמה האָבען מיר זיך איבערצייגט, דאָס דער שווער-פּונקט פון דעם קאַמף פאַר דער וועלט-פּאָליטישער צוקונפט פון דייטשלאַנד וועט ענטשיידענד אין דער ערשטער ליניע אויסגעקעמפט ווערען פון דעם בעוואָפענטען פאָלק, וועלכער קעמפט אויף די פראָנטען פון וועסט, אָסט און זיד אין די באַטאַליאָנען, באַטעריען און שוואַדראָנען. דער אַלטער אמת, אַז מלוכות קענען זיך דערהאַלטען נאָר אויף די קרעפטען, אַ דאַנק וועלכע זיי זענען גרויס געוואָרען — האָט זיך אויפסניי אַרויסגעוויזען".

די גלאָריפיקאַציע פון דער ברוטאַלער קראַפט ביים אויסקעמפן פאַר דייטשלאַנד פּאָליטישע און ווירטשאַפטליכע מאַכט האָט געפונען אַ שטאַרקען באָדען אין דייטשלאַנד.

און נישט אומבעגרינדעט איז די בעהויפּטונג פון פירשט בילאָוו, אַז די געשיכטע פון בראַנדענבורג-פּרייסען — איז אייגענטליך די געשיכטע פון דער פּרייסישער אַרמעע. פירשט בילאָוו מאַכט היסטאָרישע פערגלייכונגען און ער קומט צום בעשלוס, אַז אין דער וועלט-געשיכטע קען דייטשלאַנד אויפ'ן געביט פון בעוואָפענטער קראַפט פערגליכען ווערען נאָר מיט דעם אַלטען רוימישען רייך.

און נאָך די אַלע בעטראַכטונגען ווערט קלאָהר פאַר אונז, אַז דייטשלאַנד שטעלט נאָך ביי היינטיגען טאָג מיט זיך פאַר אַן'ערנסטע בעדראָהענדע קראַפט פאַר אַלע פעלקער און בעזונדערס פאַר איהרע שכנים.

די אַפּאָטעאָזע פון באַרבאַרנטום, וועלכע שטיצט זיך אויף רויער ברוטאַלער קראַפט, האָט בעהערשט דאָס אַמאָליגע דייטשלאַנד און זי איז אויך דער אויסדרוק פון דעם היינטיגען „נאַציאָנאַל-סאָציאַליסטישען" דייטשלאַנד.

א. ציניצינאַטוס.

די נקמה פון האַקענקרייץ

דער פּראָצעס פון אַ דייטשען יוד, וואָס די היטלער-רעגירונג פאָדערט פון פראַנקרייך מ'זאָל איהם אַרויסגעבען איז די הענד פון דער היטלעריסטישער גערעכטיגקייט

צוריק מיט אַ יאָהר איז נאָך רודזין געווען אַן'אָנגעזעהענער כוחר אין מאַגדעבורג. זיין שיך-מאַגאַזין האָט לעבהאַפט געהאַנדעלט און קיין קליענטען האָט נישט געפעהלט. נאָר איינמאָל איז צו איהם אין מאַגאַזין אַריינגעקומען אַ היטלעריסטישער שטורמיסט, וועלכער האָט געבראַכט צו פערריכטען אַ פּאָר פוטבאָל-שיך. אויפ'ן צווייטען טאָג האָט ער צוריקבעקומען די פאַרריכטע שיך. אַנשטאָט צו בעצאָהלען האָט דער הימלעריסט דערלאַנגט דעם אָנגעשטעלטען פון מאַגאַזין מיט אַ פויסט אין פּנים אריין, נאָכ'עם האָט ער גענומען רוהיג אַרויסגעהן.

אין מאַגאַזין זענען געווען קליענטען. איינעם פון זיי האָט די מעשה אויפגערעגט ביז גאָר.

— „פאַרוואָס האָט איהר נישט גערופען פּאָליציי"? האָט ער געפרעגט.

עס איז נאָך געווען איידער היטלער איז געקומען צו דער מאַכט. רודזין האָט געענטפערט:

— איך וויל נישט האָבען צו טון מיט די דאָזיקע הערן!

דער „נאַצי" האָט דאָס דערהערט, זיך אומגעקעהרט פונ'ם וועג און זיך געוואָרפען מיט די קולאַקעס אויפן יוד. עס איז ענטשטאַנען אַ געשלעג. וועגען דעם געשעהעניש האָט מען צונויפגעשטעלט אַ פּראָטאָקאָל, נישט גינסטיק פאַרן „נאַצי". פון דעמאָלט אָן איז די עקזיסטענץ פון רודזינען אונטערגעהאַקט געוואָרען. די היטלעריסטען האָבען איהם שטענדיג געדראָהט, ערקלערט זיין מאַגאַזין אונטער אַ באָיקאָט, נישט דערלאָזט צו זיין מאַגאַזין קיין קליענטען. אין אַ צייט אַרום איז רודזין געצוואונגען געווען זיך צו ערקלערען פאַר באַנקראָט. שפּעטער האָט ער בעקומען אַן'אויסלענדישען פּאַס און איז צוזאַמען מיט זיין פאַמיליע אַרויסגעפאָהרען קיין פּאַריז.

די היטלעריסטישע נקמה האָט זיך אָבער נישט דערמיט בעגנוגענט. מיט אַ דריי וואָכען צוריק איז פון בערלין אָנגעקומען צו דער פראַנצויזישער מאַכט אַ פאָדערונג אַרויסצוגעבען „דעם בייזוויליגען באַנקראָט רודזין, וועלכען עס דראָהט, לויט די דייטשע געזעצען, קאַטאָרגע".

די דאָזיגע פאָדערונג פון דער דייטשער רעגירונג איז בעהאַנדעלט געוואָרען אין דער פּאַריזער געריכטס-קאַמער, פון וועלכער עס איז אָפּהענגיג אַרויסצוגעבען פערברעכער די אויסלענדישע מלוכות. אַזוי ווי דער ענין האָט אַ גרויסע פּרינציפּיעלע בעדייטונג, איז צו דעם פערהער געקומען אַ סך פּובליקום.

די פערטיידיגער פון רודזינען, מאָרא דזשיאַפּערי (איינער פון די גרעסטע פּאַריזער אַדוואָקאַטען) און אַדוואָקאַט פרענקעל האָבען גע'טענה'ט:

„ביז די היטלעריסטען זענען געקומען צו דער מאַכט איז רודזין געווען איינפאַך באַנקראָט, מיט'ן מאָמענט ווען עס איז ערקלערט געוואָרען דער באָיקאָט אויף יודען איז רודזין געוואָרען „בייזוויליגער באַנקראָט. ווען עס וואָלט ווירקליך אַזוי געווען, וואָלט די דייטשע מאַכט, איידער היטלער האָט אָנגעהויבען צו רעגירען, נישט אַרויסגעגעבען רודזינען קיין אויסלענדישען פּאַס פאַר איהם און זיין פאַמיליע. מיר ווייסען וואָס פאַר אַ גורל עס ערוואַרט רודזינען, ווען מען זאָל איהם איבערגעבען איצט צו דייטשלאַנד. דער מענש האָט צוזאַמען מיט טויזענטער אַנדערע יודען געפונען אין פראַנקרייך אַ זיכערע שוץ פון די חיות-לעריסטישע אָנגריפען. מיר קענען איהם נישט אַרויסגעבען אין די הענד פון די חיות. די אויגען פון אַלוועלטליכען יודענטום זענען געווענדעט איצט אויף די פּאַריזער ריכטער."

דער גענעראַל-פּראָקוראָר האַמיען האָט אין אַ גרויסער רעדע זיך אויך אַרויסגעזאָגט געגען אַרויסגעבען רודזינען דער דייטשער מאַכט. שוין אויסער דעם פּאָליטישען כאַראַקטער דערוויזט דער פּראָקוראָר, איז נישטאָ קיין יורידישער גרונד אַרויסצוגעבען רודזינען: דער בייזוויליגער באַנקראָט איז נישט דערוויזען געוואָרען.

דער בעשלוס אין דעם ענין טראָגט אַרויס דאָס יוסטיץ-מיניסטעריום. דער דאָזיגער בעשלוס וועט בעקאַנט ווערען ערשט אין אַ פּאָר טעג אַרום. נאָר נאָך דער רעדע פון פּראָקוראָר איז אַלעמען קלאָר, אַז פראַנקרייך וועט רודזינען נישט אַרויסגעבען דייטשלאַנד.

דאָס פערשטייען נישט די פּאָליטישע אידיאָטען

אוים איינענער פּוירקייט און עגאָאיזם וואַרפט מען אַרויף די שולד אויף יודען

אין דער דעמאָקראַטישער וויענער צייטונג „דער וויענער טאָג" איז אָפּגעדרוקט אַן'אַרטיקעל פון בעקאַנטען קאַטאָלישען פּובליציסט ד"ר בריק געגען די יודען-פערפאָלגונגען אין דייטשלאַנד.

אין דעם אַרטיקעל שרייבט ד"ר בריק צ. א.:

די גרונד-יסודות פון דער מענשליכקייט דאַרפען אָנגעווענדט ווערען אַלץ איינס לגבי אַלע פעלקער און ראַסען. אַזוי ווי איך האָב געקעמפט געגען די פערפאָלגונגען פון די רעליגיעס אין רוסלאַנד, מעקסיקא און שפּאַניען האָב איך דאָס רעכט ענטשידען צו פּראָטעסטירען געגען די פּרייסיש-דייטשע פערפאָלגונגען פון דער יודישער ראַסע. איך טו דאָס אין בעפיהל פון סאָלידאַרישקייט מיט די 48 פּראָצענט אונטערדריקטע דייטשען, וועלכע מוזען שווייגען אונטער דעם צוואַנג פון טעראָר. מיר דאַרפען נישט האָבען קיין אַנטיגערישע גערעכטיגקייט, מיר ווילען נישט קיין אַנטי-דייטשע העצע, אָבער מיר ווילען אויך נישט קיין אַנטי-יודישע העצע, פּונקט אַזוי ווי מיר אָנערקענען נישט די קלאַסיפיקאַציע פון די מענשען לויט דעם, צי זיי זענען געווען אויפן פראָנט אָדער נישט.

כבוד די זעלנער און אנטיילנעהמער פון קריג! עס איז אָבער אַ באַרבאַרישקייט און איינזייטיגקייט צו אורטיילען מענשען לויט זייער פעהיגקייט צו שחיטה. וואָס איז אונווירדיג פאַר מענשען. דעם וועלט-קריג כאַראַקטעריזירט נישט בלויז די טיכטיגקייט פון די זעלנער פון אַלע פעלקער, נאָר אויך די שאַנד-הייזער אין די עטאַפּ פּונקטען, די פעטע קריגס-ריוחים. די קללות און דעמאָראַליזאַציע. געמיינהייט און שמוץ, אַכזריות און אונגערעכטיגקייט. כבוד פאַר אַלע, וועלכע האָבען איבערגעלעבט דעם גרויל פון קריג. אָבער עס איז אַן'אונזין און טפּשות צו שאַצען די מענשען לויט זייערע איבערלעבונגען אויפ'ן פראָנט, דאָס אָפּהענגיג מאַכען זייערע פעהיגקייטען דערפון, וויפיל יאָהר זיי האָבען פערבראַכט אין קריג.

דערפאַר דאַרף מען פייערליך פּראָטעסטירען געגען אַזאַ מין שענדונג פון דער קולטור און דאָס אין נאָמען פון די אָנטיילנעהמער אין קריג, וועלכע זענען לחלוטין נישט פעראינטערעסירט אין גלאָריפיצירען די שחיטה, אין וועלכער זיי האָבען איבערהויפּט פריייוויליג זיך נישט בעטייליגט.

ווייטער ווייזט אָן דער מחבר פון אַרטיקעל, אַז דער פערשטאָרבענער בעריהמטער עסטרייכישער פּאָליטיקער ד"ר זייפּעל איז שטענדיג געווען געגען אַנטיסעמיטיזם און האָט נישט אָנערקענט קיין שום ראַסען-פאַראורטיילען. דער אַרטיקעל פערענדיגט זיך מיט די ווערטער:

אָבער גיי זאָג דאָס אַלעס די פּאָליטישע אידיאָטען פון צענטראַל-אייראָפּע אין יאָהר 1933! וועלען זיי ענטפערן מיט זייערע אַרגומענטען: מיט באָיקאָט, מיט שטעקענס א. א. וו. דאָס פאָלק איז אונשולדיג. שולדיג זענען די, וועלכע האָבען עס דאָס פאָלק געהעצט אין משך פון צעהן יאָהר. פאַר דער שרפה פון רוים האָבען געמוזט זיין פעראַנטוואָרטליך די קריסטען, פאַר דער איצטיגער ווירטשאַפטליכער קאַטאַסטראָפע זענען פעראַנטוואָרטליך די יודען. ווען אין מיטעל-אַלטער האָט ערגעץ אויסגעבראָכען אַן'עפּידעמיע, האָט דאָס דער יוד געמוזט אַרויסרופען דורך פערגיפטען די ברונעמס. פון וואַנען נעהמען זיך היינט פּונקט ווי אַמאָל אַט די ריטשאַלט-בעשולדיגונגען? ווייל יחידים, פּונקט ווי גרופּען און פעלקער, זענען צו פויל, צו עגאָאיסטיש, כדי זיך אַליין צו דערקענען און זיך צו פערפולקאָמען און זיי נעהמען זיך צו דעם בעקוועמען און נידערטרעכטיגען מיטעל פון אַרויפוואַרפען די שולד אויף עמיצען אַ פרעמדען. קריסטליך איז די מעטאָדע נישט, יודיש אויך נישט, נאָר באַרבאַריש און געמיינדיגעריש. ווייל דורכדעם, וואָס די מענשען געהען צוועק פון די עשרת הדברות שאַפען זי פאַר זיך און פאַר זייערע נאָהענטע איין פיין נאָך דער אַנדערער. און דאַן קומט דער צוריקקעהר צו דער באַרבאַריקייט פון די אוראַלטע צייטען.

פרומע יודען געפינען זיך ביי די גרעניצען פון שפאניען

א בעזונדער אין די ספרד'ישע קהלות אויפ'ן גיבראלטאר און אין שטעטלעך פון מאראקא

פון ה. לאנג

אַ טייל פון אַלעמען אַרום, צוזאַמענגעגאָסען מיט עטליכע ראַסען, אויסגעמישט מיט קריסטען און מוסולמענער, און דאָך אַ וועלטעלע פאַר זיך אַליין, ליגט אַ גרופּע יודישע קהלות ביי די גרעניצען פון שפּאַניע. און קומט צו זיי צו אונזערער אַ מענש, בלייבט ער שטעהן מיט אויפגעריסענע אויגען. אַלטע יודישע געמיינדעס, מאַנכע מיט אַ געשיכטע הינטער זיך פון עטליכע הונדערט יאָהר.

אַ יודישע קהלה אויפ'ן גיבראַלטאַר, דער שטיינערנער ים־ברעג, וואָס איז אונטער דער הערשאַפט פון ענגלאַנד און איז אין דער אמת'ען אַ שטיק שפּאַניע; און יודישע קהלות אין שטעט און שטעטלעך פון דער אַפריקאַנישער מאַראָקאָ גלייך איבערן פּאַס ים צווישען זיי און גיבראַלטאַר, און זיי זענען אונטער דער הערשאַפט פון פראַנקרייך, זייער אייגענאַרטיגקייט פערכאַפּט דעם אינטערעס.

אַן'אויסערגעוועהנליכע פרומקייט, מערקווירדיגער געמיינדע־לעבען, מאָדנע אינסטיטוציעס, טראַדיציעס, יום־טובים אייגענע און אַלץ איז אונטער אַ געמיש פון עטליכע שפּראַכען — שפּאַניש אין דער היים און צווישען זיך, אויף דער גאַס; ענגליש און פראַנצויזיש, ווען צו זיי קומט־צו אַ פרעמדער מענש; און אין די סינאַגאָגעס — העברעאיש.

אַ חומש — העברעאיש דורכגעפלאָכטען מיט אַראַמעאיש. דער לשון פון דער גמרא.

כ'בין געגאַנגען פונ'ם אַלטען יודישען בית־עולם, וואָס געפינט זיך אויף די שפּיצען פון אַ פעסטונג אין דער הויך אויפ'ן גיבראַלטאַר. דער בית־עולם, וואו עס איז דאָ אַ „ברודער־קבר" פון יודען, וועלכע זענען בעגאַנגען זעלבסטמאָרד, כדי צו קענען ווייזען פאַנאַטישע קריסטען, אַז יודען האָבען אַ גרויסע צאָהל מתים אַזוי ווי זיי, די קריסטען, אין דער צייט פון אַ מגפה, אַ פּעסט, די מערקווירדיגע בית־עולם־געשיכטע, ווי דער ענגלישער קאָמענדאַנט פון גיבראַלטאַר האָט זי מיר איבערגעגעבען, און דערביי אָנגעוויזען אויף אַ פערצייכנונג דערפון אין די אַרכיוון, האָט פערשאַרפט מיין אינטערעס צו פערברענגען מיט די איצטיגע יודען פון גיבראַלטאַר. כ'בין געקומען צו דער גאַס, וואו עס געפינען זיך די גיבראַלטאַרישע געשעפטען, ס'איז געווען פרייטאָג פינף אַ זייגער פאַרנאַכט, און אַלע יודען האָבען פערמאַכט זייערע געשעפטען, מען האַלט שבת אויפ'ן גיבראַלטאַר.

גיבראַלטאַר איז אַ שטאָט אויף אַ מיליטערישער פעסטונג און געסלעך און שטיבלעך טוליען זיך אויף קאַנאָנען און ביקסען, און אין זיי געפינען זיך אַרום דריי הונדערט יודישע פאַמיליעס, ביין הונדערט און פופציג יודישע נפשות, און זיי פיהרען אַ שטרענגען געמיינדע־לעבען, און זיי האָבען פיר סינאַגאָגעס, עכט־אָרטאָדאָקסישע, אַלטע ספרדישע שוהלען.

איין שוהל — „שער השמים", געבויט אין יאָהר 1768; אַ צווייטע שוהל — „עץ החיים", זייט דעם יאָהר 1771; אַ דריטע שוהל — „אבודרהם", וואָס איז געווען עלטער פון דער שוהל „שער־השמים", איז געווען אַ סינאַגאָגע, געבויט פון יודען פון מאַראָקאָ, וועלכע זענען געקומען צום גיבראַלטאַר אין 16־טען יאָהרהונדערט; זי איז אָבער פערניכטעט געוואָרען דורך מלחמות, און איז ווידער אויפגעבוי'ט געוואָרען אין יאָהר 1781; און אַ פערטע שוהל, זייט דעם יאָהר 1799, און זי טראָגט דעם נאָמען „נפשות יהודה".

כ'האָב גערעדט מיט די פיהרער פון דער קהלה; בין געווען פרייטאָג אָוונט און שבת אין דער פריה אין אַלע פיר שוהלען; נישטאָ צווישען זיי קיין מחלוקות; אַלע ווערען אויסגעהאַלטען פון דער זעלבער קהלה; פיר שוהלען, פיר רבנים, פיר גרופּעס בית־המדרש־פיהרער און ס'איז ביי זיי נישטאָ קיין שום פונאַנדערשיידונג.

פרום זענען אַלע. אין די שוהלען, שבת פריה זענען געווען אַלט און יונג. אין די ווייבערישע שוהלען, וואָס געפינען זיך אָפּגעצוימט פון די מענערשע דאַוונער, זענען געווען יונגע מיידלעך ווי אַלטע יודענעס. פרייטאָג־צונאַכטס און שבת אַ גאַנצען טאָג זענען אַלע יודישע געשעפטען געווען פערהאַקט. און מען „בענשט ליכט" אויפ'ן גיבראַלטאַר; און מען האַלט פון „שלוש סעודות"; און מען מאַכט „הבדלה". שבת ביינאַכט, עפענט מען ווידער די געשעפטען, די רעגירונג ערלויבט דערפאַר די יודען צו האַלטען זייערע געשעפטען אָפען זונטאָג אַ האַלבען טאָג. די אָנגעהעריגקייט פון די יודען צו דער קהלה פערבינדט זיך דאָ מיט אַן'עקאָנאָמישער לאַגע. האַלטען אָפען שבת אַ געשעפט, וואַגט נישט קיין איין יוד. ער וואָלט געווען אין אַ פולשטענדיגען חרם פון די אַנדערע יודען. און ווי באַלד אַזוי, מוז ער שוין זיין אַ מיטגליד אויך אין דער קהלה, וואָרום די רעגירונג ערלויבט נאָר איינעם צו האַלטען זיין געשעפט אָפען זונטאָג, ווען ער קען ווייזען אַ מיטגליד־קאַרטל פון דער יודישער קהלה.

דאָס האַלט גאַנץ דעם יודישען געמיינדע־לעבען, און יעדער יוד האָט אויף זיך פליכטען צו העלפען אויסהאַלטען אַלע קהלה־אינסטיטוציעס.

כ'האָב נישט געקענט זיך צוריקהאַלטען, און בין אַוועק צו די מאַראָקאָשע שטעט ביי די גרעניצען פון שפּאַניע, אינטערעס האָט געצויגען און בעצויגען. אין אַ שטעטעל סאַיטאַ זענען פאַראַן אַרום צוויי הונדערט יודען, און זיי האָבען דריי שוהלען; אין אַ שטאָט טיטאַן, וואו עס זענען שוין דאָ אַרום אַכט טויזענד יודען, זענען פערהאַן 16 שוהלען. די רעגירונגען, סיי די ענגלישע אויפ'ן גיבראַלטאַר, סיי די פראַנצויזישע אין מאַראָקאָ, אָנערקענען אויף אַ גלייכען שטייגער אַלע רעליגיעס, און גיט פאַר זייערע אינסטיטוציעס אַ שטענדיגע יעהרליכע בעשטייערונג, די יודען קריגען דאָס אויך. די קהלות קענען דעריבער לייכטער אויסהאַלטען די שוהלען, די רבנים, אויך תלמוד־תורה'ס. די תלמוד־תורה'ס זענען די עפענטליכע פאָלקס־שולעס פאַר די קינדער. אויפ'ן גיבראַלטאַר — ענגלישע; אין די מאַראָקאַנישע שטעט — פראַנצויזישע.

ענגלאַנד וויל דעם גיבראַלטאַר פערענגלישען, און פראַנקרייך וויל די מאַראָקאַנישע שטעט פאַר'פראַנצויזעווען, אָבער די בעפעלקערונג האָט זיך איהר אייגענעם שפּראַך־שטייגער. אויף ביידע ערטער איז שפּאַניש די הויפּט־שפּראַך. מ'לערענט ענגליש אויפ'ן גיבראַלטאַר נאָר ווי אַן'אויסלענדישע שפּראַך; יודישע קינדער האָבען דערביי צו לערנען העברעאיש. און מ'לערענט עס אויפ'ן אַלטען־אַלטען שטייגער — דאַוונען אין סידור, קענען אַ פרשה חומש. די לעהרער איבערזעצען דאָס פאַר די קינדער אויף שפּאַניש.

אונזער יודיש קען קיין איין יוד נישט אויפ'ן גיבראַלטאַר. ווען אַ יוד פון גיבראַלטאַר, פון די מאַראָקאַנישע שטעט שרייבט וואָס אויף אין העברעאיש, מאַכט ער די בוכשטאַבען ווי די אותיות אין דרוק. די בוכשטאַבען פון אונזער געשריבענעם יודיש, אָדער פונ'ם געשריבענעם העברעאיש, קען ער נישט.

עקאָנאָמיש איז זיי נישט שלעכט; אַלע זענען הענדלער און בירגערליכע גלייכהייט האָבען זיי אויך, אָבער אויף משיח'ן וואַרטען זיי...

אַ טיפער גלויבען ביי זיי; און די עכטע פרומקייט האָט ביי זיי אויסגעאַרבייט אַ ספּעציעלען געזעלשאַפטליכען לעבען.

פערהאַן ביי די יודען פון גיבראַלטאַר אַן „אליהו־הנביא־פעראיין". וואָס גיט אַכטונג, אַז וואו עס זאָל נישט ווערען פערוואָרפען אַ יודישע פאַר־פאָלק ביי די שפּאַנישע גרעניצען, זאָל ביים געבורט פון אַ יונגעל קענען דורכגעפיהרט ווערען אַ ברית־מילה. דאָס פאַר־פאָלק לאָזט וויסען און דער פעראיין שיקט צו אַ מוהל.

דער מוהל איז אַ אליהו הנביא; קיין בעצאָהלט קריגט ער נישט; ער טוט עס פון מצווה וועגען; און ס'איז נישטאָ קיין בעשטימטער מוהל; היינט ווערט דער געשיקט דורכצופיהרען אַ ברית און מאָרגען ווערט אַן'אַנדערער געשיקט; דער עיקר איז, אַז אַ ברית זאָל זיין, אַ „נפש יהודי" זאָל נישט פערפאַלען ווערען אָהן אַ ברית מילה.

אין דער מאַראָקאַנישער שטאָט טימאַן האָב איך אָנגעטראָפען אַ יודישע לייה. אַ מנין יודען האָבען געטראָגען דעם אָרון אויף די פּלייצעס. הינטערן אָרון זענען נאָכגעגאַנגען עטליכע הונדערט יודען, מענער בעזונדער און פרויען בעזונדער, און צווישען זיי קינדער, און אַזעלכע מאָוימדיגע קולות זענען דערביי געווען. אַלע האָבען געיאָמערט אויפ'ן קול. געשטאָרבען איז אַ יונגער בחור. ער איז געווען זעהר אַ פרומער, האָט מען מיר געזאָגט. אָבער שרייען ביי אַ לייה איז אַ מנהג. געיאָמערט און געשריגען האָבען אויך פרעמדע צו דעם מת. מ'האָט געשריגען און געוואָרפען מיט די הענד, פאַר די קריסטען און מוסולמענער אויף דער גאַס איז דאָס, אַ פנים, געווען אַ געוועהנליכע זאַך. אַלץ איז אָנגעגאַנגען אויף דער גאַס ווי געוועהנליך. אָבער וואו נאָר אַ יוד, איז ער אַריין אין דער לייה, און געקלאָגט און געיאָמערט — אַ „נפש יהודי" איז דאָך אויסגעגאַנגען!...

אַ „נפש יהודי" — די קולות זענען אויך מיר בעקאַנט געווען. אָפּקלאַנגען פון יודישע קלאָג־נגונים אויף דער גאַנצער וועלט, מיין טאַטע אין דער ליטע האָט אויך אַזוי געוויינט...

• • •

די שולען פון גיבראַלטאַר און פון די מאַראָקאַנישע שטעט געפינען זיך אין הויפען הינטער ווענט און ווען אַ פרעמדער געהט צו אַהין, ווייסט ער נישט, אַז דאָרטען איז אַ יודישע סינאַגאָגע. די הויפען זענען קליינע, און ס'קומט אויס, אַז די ווענט אַרום זיי זענען נאָר די שולען צו פערשטעלען. צוצוקומען צו מאַנכע שולען דאַרף מען געהן איבער טרעפּ און דורך לאַנגע קאָרידאָרען, און עס קומט אויס אַז די שולען זענען אויף בוידעמער. דאָס איז אַ נאָכבלייבעניש פון די צייטען, ווען יודען אין שפּאַניע האָבען געפיהרט זייער יודיש לעבען אין געהיים. אויף די הויפען איז אַן'אָרימקייט. זויבער, אָבער קיין שום רעליגיעזע אויסצירונג, אַ חוץ וואָס מאַנכע טיילען פון די ווענט איבערוועניג אין די הויפען זענען בעזעצט מיט „מאָר־דאַאיק", קאָלירטער, געקעסטעלטער שטיין. און די שולען גופא איז אַן'אינטערעסאַנטע בילדליכקייט. אַלטע זילבערנע קידוש־בעכערס און מנורות הענגען אויף שנורען אַרום דער בימה. ווען עס איז קריאת התורה שטעהען עטליכע יודען אַרום דער בימה און אַ ספּעציעלער וואַך. זיי ווערען פאַר דעם אויסגעקליבען. זיי, ווי דער רב און דער חזן נאָך דער שמש, געהען אָנגעטון און לאַנגע שוואַרצע שטייפע יאַרמעלקעס אויף די קעפּ. די כתיבעס אין שוהל זענען פייערליכע. ווען מ'רופט איינעם אויף צו אַן'עליה, גיט ער יעדען, וועמען ער געהט פערביי די האַנד — אַ ספּעציעלע בעגריסונג „שאַלאָם" לכבוד דער תורה.

ביי די מאַראָקאַנישע יודען אויף די גרעניצען פון שפּאַניע איז דאָ אַ ספּעציעלער יום־טוב, וואָס זיין אינהאַלט איז, אַז איין יוד מוז בעשיצען אַ צווייטען. דער יום־טוב הייסט — „נשמת אהרן" — אהרן'ס נשמה.

אַ יוד אַהרן איז מיט הונדערטער יאָהרען צוריק געווען אַ „שני למלך" צו אַ מורישען קעניג אין פעז, די הויפּט־שטאָט פון מאַראָקאָ. דעם קעניגס אונטערטאַנען האָבען געמאַכט אַ בונט, און דער ערשטער קרבן איז געווען דער יודישער פרומער אהרן. מ'האָט איהם דערהרגעט, און דער אָנדענק פון איהם הייליג ביי די מאַראָקאַנישע יודען. און אויף זיין נאָמען איז דאָ אַ טאָג ביי די קצווי־שען פורים און פסח — אַ טאָג, ווען קהלות האָבען פערזאַמלונגען צו בעשפּרעכען וועמען פון זיי מען דאַרף געבען שוץ.

* * *

פראפעסיע פון א תליון

מיט א פאר הונדערט יאהר צוריק

ווילדע גרויזאמקייט פון דער אמאליגער „גערעכטיגקייט"

פון שאול גינזבורג

הײנטיגע צייטען האָבען מיר קיין בעגריף ווי גרויזאַם און בלוטיג עס איז אַמאָל געווען די „גערעכטיגקייט" די גאַנצע בעציהונג צו מענשען, וואָס האָבען געזינדיגט געגען געזעץ, די אויס־פאָרשונג ווען פערברעכענס איז דאַן בעשטאַנען אין פערשיידענע פייניגונגען,, דורך וועלכע מען האָט געשטרעבט צו נויטען יענעם, אויף וועלכען עס איז געפאַלען אַ פערדאַכט ער זאָל זיך מודה זיין; דעם אָנגעקלאָגטען האָט מען געקנייטשט, געברענט, פערקוועטשט די הענד און פיס מיט בעזונדערע שרויפען און געמאַכט אַנדערע, נישט ווייניגער שרעקליכע עינוים. און אַפילו דאַן, ווען דער מענש איז דערנאָך אַנערקענט געוואָרען פאַר אומשולדיג, פלעגט ער פון געריכט אַרויס אַ צוקאַליעטשעטער אויפ'ן גאַנצען לעבען, די בעשטראָפונגען זענען געווען אויסערסט שטרענג. אַ חוץ ערגסטע מינים לייב־שטראָף, פלעגט מען פאַר געוויסע פערברע־כענס, למשל, אָפּהאַקען די צונג אָדער די האַנט. די טויט־שטראָף איז געווען פון די געוועהנליכסטע ער־שיינונגען און זי פלעגט בעשטימט ווערען אַפילו פאַר אַזעלכע זאַכען, וועלכע ווערען איצט בכלל נישט גערעכענט פאַר פערברעכענס. עס זענען גע־ווען בעזונדערס מינים טויט־שטראָף, צום ביישפּיל: „פערטלען" ד. ה. אָפּהאַקען כסדר איינציגווייז די הענד מיט די פיס, און ערשט דערנאָך דעם קאָפּ; „רעדערן" ד.ה. צוברעכען די גלידער אויף אַ בע־זונדער ראָד און איבערלאָזען אַזוי, ביז דער מענש פלעגט אויסגעהן; אַריינגיסען אין מויל זודיגע בליי אָדער פעך; באַגראָבען לעבעדיגערהייט ביז'ן האַלז, א.ד.גל. אין אַכצעהנטען יאָהרהונדערט זענען אָט די שרעקליכסטע פאָרמען טויט־שטראָף אַרויס פון גע־ברויך אין איניגע אייראָפּעאישע לענדער, אָבער די בעשטראָפונגען זענען פערבליבען געגוג גרויזאַם אויך ווייטער.

די פאַרצייטיגע „גערעכטיגקייט" האָט אַלזאָ גע־ברויכט זעהר פיל „העגד" — ספּעציעל מיטהעלפער ביי די פייניגונגען אין צייט פון פערהער, ווי אויך ביי די לייב־בעשטראָפונגען און אויף צו דורכפיה־רען די אָפּטע טויט־אורטיילען, דורכדעם איז בעשאַ־פען געוואָרען אַ בעזונדער מין פּראָפעסיע: „הענ־קער". דאָס איז געווען אַ „פאַך" וואָס האָט אין פריהערדיגע צייטען געהאַט זעהר פיל פערטרעטער, ביי דער פעאָדאַלער אָרדנונג, וועלכע האָט אַמאָל גע־הערשט אין פראַנקרייך און אַנדערע אייראָפּעאי־שע מלוכות, איז דער ענין „געריכט" געווען שטאַרק צובראָקעלט און די צאָהל פערזאָנען און אַנשטאַל־טען, וואָס האָבען געמעגט משפּטען פאַר פערברע־כענס איז געווען זעהר גרויס. אַ חוץ דעם קעניג און זיינע ריכטער, האָבען אַזאַ רעכט פערמאָגט לויט'ן קעניגס פולמאַכט די פריצים, די שטעטישע און דאָר־פישע פערוואַלטונגען, אויך די קירכליכע אַנשטאַל־טען. פערשיידענע קאָרפּאָראַציעס, פעראייניגונגען. א.א.וו. אין דעם איינעם פאַריזער בעצירק למשל,

האָבען פאַר דער רעוואָלוציע עקזיסטירט ביז 600 אַנשטאַלטען און פערזאָנען, וואָס האָבען געקאָנט משפּטען, און שטעלען אורטיילען, אַזוי צושפּליטערט איז די געריכטליכע מאַכט אַמאָל געווען כמעט אין גאַנץ אייראָפּע. די אַלע פערבידענאַרטיגע געריכטען האָבען זיך גענויטיגט אין הענקער. יעדע שטאָט האָט געהאַט איהר תליון, און אַמאָל אויך צוויי. די תלינים פלעגען כמעט שטענדיג בעשטימט ווערען פון דעם קעניג און פון איהם בעקו־מען דורך אַ בעזונדערען שריפטליכען בעפעהל די נויטיגע פולמאַכט און ערלויבניש צו פערנעהמען זיך מיט זייער פּראָפעסיע. ס'פלעגט נאָר זעהר זעלטען טרעפען, אַז די געמיינדע־פערוואַלטונג, אָדער דער פּריץ זאָל פון זיך אַליין בעשטימען הענקער, וואָס בעהנטער צום מיטעלאַלטער, איז די צאָהל תלינים אומעטום אין אייראָפּע געווען אַלץ גרעסער, מיט דער צייט האָט זי זיך פערמינערט, אָבער דאָך האָט למשל, פראַנקרייך פאַר דער רעוואָלוציע פערמאָגט העכער ווי צוויי הונדערט תלינים.

בעשטימען פאַר אַ תליון פלעגט מען נישט יע־דערען, וואָס האָט וועגען דעם געבעטען. מען האָט אַפריהער אויסגעפינען צי ער איז אַ פרומער, טריי־ער קריסט, אַן'עהרליכער מאַן און צי ער איז גע־נוג בעהאַוונט אין זיין פאַך, און נאָר ווען די אויס־קינפטען וועגען דעם קאַנדידאַט זענען געווען גינ־סטיג, פלעגט ער בעקומען די קעניגליכע בעשטע־טיגונג. פאַר'ן צוטרעטען צו דעם אַמט, האָט ער גע־מוזט אָפּגעבען אַ שבועה, דאָס ער וועט אָרענטליך ערפילען זיינע פליכטען, אַרבייט האָט דער תליון שטענדיג געהאַט גענוג. ביים פערהערען די אָנגע־קלאָגטע האָט ער עס געמאַכט די פייניגונגען, כדי צו צווינגען זיי בעווייזען דעם אמת; ער האָט זיך פערנומען מיט'ן אַרויסשטעלען ביים עפענטליכען שאַנד־סלופּ די פערברעכער, וואָס זענען פערא־ורטיילט געוואָרען אויף צוהאַנג־אַרבייט אָדער פערשיי־קונג, בינדען, שטעמפּלען זיי מיט אַ ספּעציעלער אייזערנער שאַרפער חתימה און בעדעקען די צייכענס מיט אַ בעזונדער פאַרב זיי זאָלען פערבליי־בען אויף אַלע מאָל קענטיג; ער האָט בעדאַרפט דורכפיהרען די לייב־בעשטראָפונגען, און ער־פילען טויט־אורטיילען און בערענגען אויפ'ן בית־עולם די קערפּער פון די הינגעריכטעטע, ביי די אַלע אַרבייטען האָט ער זיך, נאַטירליך, גענויטיגט אין געהילפען, און ער פלעגט בעקומען בעזונדערע געלד־סומעס אויף צו צאָהלען זיי געהאַלט. אויסער אָט די פערשידענע הענקער־פליכטען האָט דער תליון געהאַט אויך אַנדערע אַרבייט. אין פראַנקרייך, למשל, האָט צו איהם שטענדיג אָנגעהערט די אויפ־זיכט איבער די מערק; ער האָט געוואָרפען אַכטונג גע־בען, עס זאָלע זיין דאָרטען גענוי אָפּגעהיט ווערען די בעשטימונגען וועגען וואָג און מאָס, ווי אויך אַלע אַנדערע פאָרשריפטען, וואָס האָבען רעגולירט דעם מאַרק־האַנדעל. די תלינים פלעגען זיך אומעטום פערנעהמען אויך מיט שינדען געקוילעטע בהמות און נבלות — די שענדע אַרבייט איז שטענדיג גע־לעגען אויף זיי.

אין אַלגעמיין האָבען די תלינים געהאַט רעכט אייצקונפטען און געמאַכט אַ לעבען פון גאָר אַלטע צייטען אָן האָבען זיי אין פראַנקרייך בעקומען פון די קעניגען אַ בעזונדער פריווילעגיע וואָס האָט זיך גערופען „האַוואַזש"; אַלס אויפזעהער איבער די מערק האָבען זיי גענומען אַ געוויסען טייל פון אַלע שפּייז־פּראָדוקטען, וואָס מען פלעגט ברענגען אין שטאָט אויף צו פערקויפען. וואָס פאַר אַ גרויסע הכנסה דאָס האָט זיי געגעבען איז צו זעהען פון דעם: ווען עס איז אין יאָהר 1775 אָפּגעשאַפט געוואָרען דער „האַוואַזש" פון תבואה און מעהל, האָט, צום ביישפּיל דער תליון פון דער שטאָט פאַן־לעיעק איבער דעם פערלוירען יעהרליך אַרום 6000 ליווער, פון דער שטאָט טראַי — כמעט 7000, און דער פאַ־ריזער תליון — עטליכע צענדליג טויזענד ליווער, די מאַרק־הענדלער זענען, נאַטירליך שטענדיג געווען שטאַרק אומצופרידען מיט דעם „האַוואַזש", פלעגען זיי זיך אין פיל געגענדען אָפּזאָגען צו צאָהלען איהם אויך פון אַנדערע פּראָדוקטען. מען האָט געמוזט די תלינים בעפרידיגען פאַר דעם פערלוסט, וואָס זיי האָבען דורכדעם געליטען, זיי האָבען בעקומען געהאַלט, ערטערווייז פון דער מלוכה און ערטערווייז פון די פּריצים אָדער פון די פּראָווינציעלע פערוואַל־טונגען; די שכירות איז נישט געווען אומעטום גלייך, זי האָט זיך געווענדעט אָן דער גרויס פון דער שטאָט אויך פלעגט מען זיי צאָהלען בעזונדער פון יעדער הינריכטונג אָדער לייב־בעשטראָפונג, און אומקעה־רען די הוצאות מיט וועלכע זייער אַרבייט איז גע־ווען פערבונדען. אויסער דעם האָבען די תלינים גע־האַט פערשידענע זייטיגע איינקונפטען, אַזוי, למשל האָט צו זיי אין פיל שטעט געהערט די פעל פון יע־דען געפּגרטען פערד; אין אייניגע געגענדען האָ־בען נאָר זיי געהאַט דאָס רעכט איינצואָרדנען געוויי־סע פערווייליגונגען, צום ביישפּיל. באַל־שפּיל א.ד.גל. און ווי טשעקאַווע דאָס זאָל נישט אויסקוקען האָ־בען די מייסטע תלינים גלייכצייטיג זיך פערנומען מיט אַזאַ אַרבייט,, וואָס האָט גאָר ווייניג געשטימט מיט זייער בלוטיגען פאַך: זיי פלעגען היילען קראַנ־קע. צי עס האָט זיך גאָר געשפּילט אַ ראָלע דער בע־וואוסטער אָבערגלויבען, אַז יענער, וואָס נעהמט אָפּ דאָס לעבען ווייסט אויך דעם סוד ווי אַזוי צו פערלענגערען די יאָהרען, צי ווייל מען האָט די תלי־נים גערעכענט פאַר בעזונדערס געניט און געשיקט אין אַלץ, וואָס ס'קעהרט זיך אָן צום מענשליכען קער־פּער, — נאָר דער פּשוטער, אונוויסענדער עולם פלעגט זיך, אין פאַל פון אַ קראַנקהייט זעהר גערן צו זיי ווענדען נאָך הילף. (ווייטער מאָרגען).

רעכט און לעבען

יורידישע בײלאַגע פון „נייעם פאָלקסבלאַט"

וועלכע פאָבאָר-פּליכטיגע דאַרפען זיך נישט פּערזענליך שטעלען פאַר דער פאָבאָר-קאָמיסיע ?

פריי פון דער פליכט זיך פערזענליך צו שטעלען פאַר דער פאָבאָר־קאָמיסיע זענען פאָלגענדע קאַטעגאָריעס פאָבאָראָווע.

1) טויב־שטימע און בלינדע. אַלס איינס, צי זיי האַלטען זיך אויף אין ספּעציעלע הייל־אַנשטאַלטען אָדער געפינען זיך אונטער היימישער השגחה. מ'מוז אָבער וועגען זייער געזונדצושטאַנד צייטליך צושטעלען דער אָרטיגער סטאַראָסטווע, אַ געהעריגע בעשטעטיגונג פון בעטרעפענדען אַנשטאַלט, אָדער פון בעצירקס פּאָוויאַטאָווען דאָקטאָר.

2) גייסטיג־קראַנקע, אָהן אונטערשייד צי זיי געפינען זיך אין ספּעציעלע אַנשטאַלטען אָדער אונטער פּריוואַטער אויפזיכט, אויב זייער געזונדצושטאַנד ווערט אָפּיציעל פעסטגעשטעלט מיט אַ צייגניש פון אַ מלוכה'שען אָדער קאָמונאַלען אַנשטאַלט פאַר גייסטיגע קראַנקע.

3) עפּילעפּטיקער. ווי באַלד זייער געזונדצושטאַנד ווערט בעשטעטיגט מיט אַ צייגניש פון פּאָוויאַטאָווען דאָקטאָר, אָדער פון אַנ'עפענטליכען שפּיטאָל.

4) סתם־קראַנקע. אין פאַל, ווען אַ פאָבאָראָווע איז קראַנק און קאָן זיך נישט שטעלען צו דער פאָבאָר־קאָמיסיע, דאַרף וועגען דעם מיטגעטיילט ווערען דער דערמאָהנטער קאָמיסיע. צו דער דאָזיגער מיטטיילונג איז כדאי בייצולייגען אַנ'ענטשפּרעכענדע בעשטעטיגונג פון אַ דאָקטאָר, אויב ס'האַנדעלט זיך וועגען אַ שווערע, דויערנדע קראַנקהייט קאָן די פאָבאָר־קאָמיסיע דעלעגירען אויפ'ן אָרט אַ רעגירונגס־דאָקטאָר, וועלכער איז בערופען דעם בעטרעפענדען קראַנקען פאָבאָראָווע גענוי צו אונטערזוכען און אויב ס'ווייזט זיך אַרויס, אַז זיין קראַנקהייט איז ווירקליך אַנ'ערנסטע, איז די פאָבאָר־קאָמיסיע בערעכטיגט אויפ'ן סמך פון דעלעגירטען דאָקטאָר'ס פעסטשטעלונג צו קוואַליפיצירען דעם געגעבענעם פאָבאָראָווע אין זיין אַפּוועזנהייט.

5) אַרעסטאַנטען. וואָס שייך אַרעסטירטע פאָבאָראָווע, וועלכע זיצען אָפּ אַ געריכטס־אורטייל, דאַרפען זיי געשטעלט ווערען פאַר דער פאָבאָר־קאָמיסיע ערשט נאָכ'ן אָפּקומען די שטראָף. דעסטגלייכען דאַרפען זיך אויך די פאָבאָראָווי, וועלכע געפינען זיך אין פּרעווענציוו־אַרעסט. שטעלען פאַר דער בערופענער פאָבאָר־קאָמיסיע, נאָכדעם, ווי דער פאַר־אַרעסט איז אויפ'ן סמך פון דער געריכטס־מאַכט אויפגעהויבען געוואָרען.

אויב דער טערמין, ווען דער פאָבאָראָווע דאַרף זיך שטעלען צו דער קאָמיסיע, פאַלט גראָד אויס אין זעלבען טאָג, ווען ער מוז בעפרייט ווערען פון אַרעסט, ווערט ער גלייך נישט בעפרייט, נאָר מ'שטעלט איהם אָפּ אונטער אַ וואַך צו דער קאָמיסיע, קוים פאַלט דער פאָבאָר־טערמין אויס שפּעטער, טאָר מען דעם פאָבאָראָווע בשום אופן דערווייל אין אַרעסט נישט פערהאַלטען.

אמת, מ'מעג יאָ פערהאַלטען אין אַרעסט אַ פאָבאָראָווע ביז צום דער קאָמיסיע, אויב דער זעלבער פאָבאָראָווע האָט זיך אויסבעהאַלטען פון דער פליכט זיך צו שטעלען פאַר דער קאָמיסיע און די דאָזיגע אָנגעווענדעטע סאַנקציע דאַרף טאַקע אָפּהיטען דעם פאָבאָראָווע פון אַ צווייט מאָל אויסמיידען אויסצופיהרען די דערמאָהנטע פליכט. איבריגענס, טאָר אַפילו אין דעם איינציגען אויסנאַהמע־פאַל דער אַרעסט אויך נישט לענגער דויערען ווי 14 טעג.

כדאי אויך צו בעמערקען, אַז אויב מ'געפינט אויפ'ן שטח פון אַנ'אַנדערע פ.ק.או. אַ פאָבאָראָווע, וועלכער האָט אויסגעמיטען זיך צו שטעלען צו דער קאָמיסיע, אונאָפּהענגיג דערפון צי ר'איז בכלל אַריינגעטראָגען אין די פאָבאָר־רשימות און, וואו ר'איז אַריינגעטראָגען, ווערט ער נאָך אַ געהעריגע קאָמוניקירונג וועגען דער אָנגעלעגנהייט מיט דיין אָנגעגעבענער סטאַראָסטווע, נישט אָפּגעשיקט אויף זיין געהעריג אָרט, נאָר געשטעלט פאַר דער פאָבאָר־קאָמיסיע אויפ'ן אָרט, וואו ר'איז פערהאַלטען געוואָרען.

צום סוף מוז אויך פעסטגעשטעלט ווערען, אַז פאַר אויסמיידען מיליטער־דינסט אָהן בעגרינדעטע סיבות, דראָהט אַ שטראָף ביז 6 וואָכען אַרעסט אָדער פינף הונדערט זל. עווענטועל ביידע שטראָפען גלייכצייטיג.

י. אינפעלד.

אויפקלערונגען וועגען לאָקאַטאָרן-ענינים

נישט גענוג ווירטשאַפט אין שטוב — סיבה פאַר אַנ'עקסמיס ע

פאַרהאַן מאַסען לאָקאַטאָרען, ביי וועלכע מ'האָט אויספערקויפט אַלע ווערט־זאַכען פון שטוב פאַר פּריוואַטע חובות אָדער שטייערן, אָדער זיי זענען צוליב נויט איינציגווייז אַליין געצוואונגען געווען זייערע שטוב־זאַכען אויסצופערקויפען.

געגען אַזאַ אַזעלכע לאָקאַטאָרען האָבען פיל ווירטסלייט לעצטענס פעּפיהרט עקסמיסיע־פּראָצעסען, פערויפענדיג זיך בלויז אויף דעם אומשטאַנד, וואָס אין די פערנומענע דורך זיי לאָקאַלען איז איבערגעבליבען אַ נישט גענוגענדער סכום מעבעל־שטיק אָדער אַנדערע חפצים אויף צו זיכערען דאָס בעטרעפענדע דירה־געלד.

די דאָזיגע פאָדערונג פון די ווירטסלייט באַזירט זיך אויף דער בפירושער בעשטימונג פון אַרטיקל 1752 פון ציווילען קאָדעקס, וועלכער לויטעט אַזוי:

אַ לאָקאַטאָר, וועלכער מעבלירט נישט געהעריג אויס די דירה, קאָן ווערען עקסמיטירט, אויב ר'איז נישט ביכולת צו גאַראַנטירען אויף אַנ'אַנדערען אופן דאָס בעטרעפענדע דירה־געלט.

און ווירקליך, הגם אין פיל פאַלען זענען די ווירטסלייט נישט אַרויסגעטרעטען געגען זייערע לאָקאַטאָרען מיט תּביעות וועגען פערלעגענעם דירה געלט, נאָר אויפ'ן סמך פון דער דערמאָהנטער בעשטימונג איינציג אַליין שטיצענדיג זיך. האָבען די געריכטען אַרויסגעטראָגען עקסמיסיע־אורטיילען.

ירשענען לאָקאַטאָרען-רעכט

קודם כל דאַרפען איינגעטיילט ווערען אין דעם פּרט די פערנומענע לאָקאַלען אין פאָלגענדע צוויי קאַטעגאָריעס: וואוין און האַנדעלס אָדער אַרבייטס־דירות.

אין ערשטען פאַל מעגען ירשענען די לאָקאַטאָרען רעכט אויף דער דירה: די עלטערן, גרויס־עלטערן, קינדער, אייניקלעך, ברידער, שוועסטער, אָדער פרוי (געזעצליכע) פון פערשטאָרבענעם לאָקאַטאָר, אָבער נור דעמאָלט, אויב זיי האָבען געוואוינט שטאַלע (נישט צייטווייליג) צוזאַמען מיט איהם אין מאָמענט, ווען ער איז געשטאָרבען און אויך נאָך דאַן, ווען זיי האָבען נישט קיין אייגענע דירות.

וואָס שייך ירושה־רעכט אויף געשעפטס־לאָקאַלען גייט דאָס דאַן איבער אויף די געזעצליכע יורשים, אויף וויפיל זיי פיהרען ווייטער אין דעם זעלבען לאָקאַל די ירושה־אונטערנעהמונג.

קוים טראָגען זיי איבער די אונטערנעהמונג אין אַנ'אַנדערען לאָקאַל, ליקווידירען זי אָדער טרעטען זי אָפּ זייטיגע מענשען, ווערט דער אָפּמאַך אויטאָמאַטיש אויפגעלעזען און די יורשים פערלירען ממילא די רעכט אויפ'ן לאָקאַל.

די ירושה־רעכט אויף אַ געשעפטס־לאָקאַל איז נישט אָפּהענגיג פון אומשטאַנד, צי די יורשים האָבען געוואוינט צוזאַמען מיט'ן פערשטאָרבענעם, אַ דער בעזונדער און דעסטגלייכען אויך נישט פון דעם אומשטאַנד, צי זיי פיהרען בעזונדערע געשעפטען גלייכצייטיג אָדער נישט, נאָר ווי געזאָגט, בלויז פון דעם איינציגען אומשטאַנד, צי זיי פיהרען ווייטער דאָס גע'ירשנ'טע געשעפט אָדער נישט.

—אין—

רעקורסען געגען אויסגעמאָסטענעם שטייער פון אומזאַץ

געגען אַנ'אויסגעמאָסטענעם שטייער פון אומזאַץ האָבען די אומצופרידענע צאָהלער רעכט צו דערלאַנגען אַ רעקורס צו דער אַפּעלאַציע־קאָמיסיע. דער רעקורס דאַרף געשיקט ווערען דורך דער פערמיטלונג פון דער שאַצונגס־קאָמיסיע אַמשפּעטסטען ביז'ן 15. מאַי.

דאָס דערלאַנגען אַ רעקורס האַלט נישט אויף דערווייל די פליכט צו בעצאָהלען דעם אויסגעמאָסטענעם שטייער אין די פאַרגעשריבענע טערמינען.

די צאָהלער, וועלכע האָבען נישט אָפּגעגעבען אין זייער צייט קיין זעוניאַנעס, פערלירען די רעכט צו דערלאַנגען רעקורסען. ס'האַנדעלט זיך דאָ וועגען אונטערנעהמונגען, וועלכע געהערען צו די ערשטע צוויי האַנדעלס און צו די ערשטע 5. אינדוסטריע־קאַטעגאָריעס.

אַ רעקורס מוז זאַכליך בעגרינדעט ווערען און זיך פערופען אויף קאָנקרעטע בעווייזען, אַנדערש ווערט ער נישט גענומען אין בעטראַכט די טענה, אַז מ'איז בכלל נישט פעּפליכטעט צו צאָהלען קיין אומזאַץ־שטייער, מוז אַלענפאַלס אַלס מאָל קאָנטראָלירט ווערען. דעסגלייכען אויב דער פעטענט בעט אין דערלאַנגטען רעקורס, אַז מ'זאָל איהם געבען די מעגליכקייט צו בעלייגען פערזענליכע ערקלערונגען, מוז אומבעדינגט זיין פערלאַנג בעריקזיכטיגט ווערען.

אויף יעדען דערלאַנגטען רעקורס מוז דער פעטענט אומבעדינגט בעקומען אַ תשובה אין משך פון 6 חדשים, אויב די שטייער־מאַכט האָט דורך דער צייט פערלאַנגט צוגאָב־ערקלערונגען, קאָן דער דאָזיגער טערמין פערלענגערט ווערען אויף נאָך דריי חדשים.

די אַפּעלאַציע־קאָמיסיע איז נישט געבונדען מיט דער דעציזיע פון דער שאַצונגס־קאָמיסיע בנוגע דער הויכקייט פון דער אויסגעמאָסטענער סומע, אַזוי אַז קוים שטעלט זי פעסט, אַז די אויסמעסטונג איז געווען אַ צו־נידעריגע, קאָן זי פעראָרדענען די שאַצונגס־קאָמיסיע, אַז ס'זאָל דורכגעפיהרט ווערען אַ העכערע אויסמעסטונג. אין אַזאַ פאַל ווערט דעם צאָהלער צוגעשיקט אַ נייער נאָקאַז, אויף וועלכען ער האָט ווידער דאָס רעכט אין משך פון 14 טעג ווייטער צו דערלאַנגען אַ רעקורס.

מ'דאַרף אגב אויך צו געבען, אַז פונקט אַזוי, ווי דער צאָהלער מעג דערלאַנגען אַ רעקורס געגען דער הויכער אויסמעסטונג פון דער שאַצונגס־קאָמיסיע, קאָן אויך דער פאָר־זיצער פון דער שאַצונגס־קאָמיסיע (נאַטשעלניק פון אורזשאַנד) פערקלאָגען די דעציזיע פון דער זעלבער שאַצונגס־קאָמיסיע, אויב די אויסמעסטונג דאַכט זיך איהם אויס פאַר צו נידעריג, בפרט, ווען זי איז דורכגעפיהרט געוואָרען נישט אין איינקלאַנג מיט די מאַטעריאַלען פון די לוסטראַציעס. אין פאַל פון אזא פּראָטעסט מצד'ן נאַטשאַלניק, מוז אַנ'אָפּשריפט צוגעשיקט ווערען אין משך פון 7 טעג דעם פעראינטערעסירטען צאָהלער, וועלכער האָט דאָס רעכט אין משך פון ווייטערע 7 טעג אַריינצוטראָגען אַ געהעריגע תשובה.

אויף דער דעציזיע פון דער אַפּעלאַציע־קאָמיסיע קאָן דער בעַוולה'טער צאָהלער דערלאַנגען אַ רעקורס אין העכסטען אַדמיניסטראַטיווען טריבונאַל.

—אין.

—=):0:(=—

נייע געזעצען

אין דז. אוסטאַוו נומער 22 זענען פערעפענטליכט אַ גאַנצע רייה דעקרעטען, וועלכע זענען בערופען צו רעגולירען פערשידענע געביטען פון עפענטליכען לעבען.

קודם כל דאַרף אָנגעוויזען ווערען אויפ'ן

אוסטאַוו וועגען בלימעל-טעג.

לויט'ן דערמאָהנטען געזעץ, וועלכער טרעט אַריין אין קראַפט דעם 30. אַפּריל 1933. וועט די אַדמיניסטראַטיווע מאַכט האָבען דאָס רעכט צו קאָנטראָלירען דעם גאַנג פון דער זאַמעל־אַקציע. אַלע חשבונות און די גאַנצע געשעפטס־פיהרונג, צו בעטייליגען זיך אין די זיצונגען, אַ גענויער דין־וחשבון פון די געזאַמעלטע געלטער וועט מוזען פעּעפענטליכט ווערען אויך אין דער פּרעסע, אַמשפּעטסטען 1 חודש נאָך דער אַקציע.

פאַר איבערטרעטען די בעשטימונגען דראָהט אַ שטראָף ביז טויזענד זלאָטיס אָדער אַרעסט ביז 1 חודש. די פעראַנטוואָרטליכקייט קאָן אַרויפגעלייגט

(ווייטער זעה 9. זייט)

„היטלער" איז אַ סימבאָל פון הפקרות און גוואַלט

פאַר אַנ'אַנשטענדיגען מענש אַנגערופען צו ווערען מיט אַזאַ נאָמען איז אַ שווערע בעליידיגונג

אַזוי טענה'ט אַ לאָדזער דייטשער בעקער־מייסטער אין זיין אָנקלאַגע געגען אַ יודישען קאָלאָניאַל־סוחר

דאָס געריכט האַלט זיך אויך ביי דער זעלבער מיינונג און האָט דעריבער פערמשפּט דעם יוד צום אַ געלד־שטראָה

אין לאָדז, אין גייערס ראַיאָן וואוינט אַ דייטשער בעקער, אַ געוויסער אָטטאָ ה—צע, דעם דערמאָהנטען בעקער בעזאָרגט מיט מעהל, צוקער, דריזען, איל און אַנדערע נויטיגע באַק־מאַטעריאַלען אַ יודישער קאָלאָניאַל־סוחר, מאיר ל. געוועהנליך, גיט דער יוד אַריין זיין סחורה צום בעקער אַפען און ער בעקומט יעדען מאָנטאָג אויסגעצאָהלט די בעטרעפענדע סומע.

אַנימאָלט קומט מאיר צום בעקער איינקאַסירען דעם שולדיגען חוב, שטעלט זיך אויף דער ה' אָטטאָ, כאַפּט אָן דעם יוד ביים קאָלנער פון דער קאַפּאָטע און גיט איהם אַ שליידער אַרויס פון דער בעקעריי. מאיר איז געוואָרען פון דאָזיגען האַרציגען קבלת־פנים איינגאַנצען צוטומעלט. ער האָט נישט אָנגעהויבען צו פערשטעהן די סיבה פון אַזאַ פּלוצלונגען גרימצאָרן.

מאיר ווייַנט און בעט דעם אויפגערעגטען קונה, אַז ר'זאָל איהם כאָטש דערצעהלען, מיט וואָס ר'האָט זיך דאָס אַזוינס לגבי איהם אַזוי שווער פערזינדיגט, נאָך לאַנגע תחנונים איז ענדליך מאיר'ן געלונגען אַרויסצובעקומען פון דייטש, פאַרוואָס ער איז געוואָרען אַזוי אָנגעצויגען. ס'שטעלט זיך אַרויס, אַז דעם לעצטען זאַק צוקער האָט געפעהלט צו דער וואָג אַנדערטהאַלבען קילאָ, דער דאָזיגער שווינדעל האָט דעם דייטש אַרויסגעבראַכט פון גלייכגעוויכט און ער האָט דעריבער דעם יודישען סוחר אַרויסגעוואָרפען פון דער בעקעריי.

דערהערענדיג וועגען וואָס ס'האַנדעלט זיך, איז מאיר'ן אַביסעל לייכטער געוואָרען אויפ'ן האַרץ. ער האָט דאַן מיט'ן דייטש גענומען אייַנ'טענה'ן און געפּרובט איהם אויפווייזען, אַז ער איז איינטליך אין בעגאַנגענעם שווינדעל געניצליך אומשולדיג, אַז ער האָט דעם זאַק צוקער פערקויפט אין זעלבען צושטאַנד, אין וועלכען ר'האָט איהם אַליין געקויפט, אַז דער זאַק צוקער איז געווען פלאָמבירט און ער קאָן דעריבער פאַר זיין וואָג קיין שום פעראַנטוואָרטליכקייט נישט טראָגען. נישט מעהר, אַזוי ווי דער קונה ערקלערט, אַז צו דער וואָג האָט איהם דאָך געפעהלט אַנדערטהאַלבען קילאָ, איז ער גרייט איהם אַראָפּצולאָזען פון חשבון די בעטרעפענדע צוויי גילדען.

אָטטאָ האָט זיך אָבער פון יודס גערעכטע טענה אויסגעלאַכט און איהם אָוועקגעלייגט אַזאַ חשבון: אַזוי ווי ער האַנדעלט שוין מיט איהם איבער 2 יאָהר און כמעט יעדע וואָך קויפט ער ביי איהם 2 זעק צוקער, האָט דאָך געמוזט פעהלען צו דער וואָג בלויז צו צוקער צוזאַמען אַ 6 הונדערט קילאָ, פעּלאַנגט ער טאַקע, אַז דער יוד זאָל איהם ערשטענס אָנולירען דעם חוב, וואָס בעטרעפט אַנ'ערך 350 זל. און צווייטענס, זאָל ער איהם אין משך פון 3 טעג צוריקצאָהלען די רעשט, אַז נישט וועט ער איהם שוין איינמאָל אָנלערנען.

מאיר'ן איז נעבעך נישט גוט געוואָרען, דערהערענדיג דעם דייטשס „פּסק־דין", נישט דערפאַר, ווייל ר'האָט זיך פּאַקטיש געפיהלט שולדיג און מורא געהאַט דערייבער פאַר אַ שטראָף, נאָר ווייל ר'האָט נישט געהאַט פון דייטש קיין שום בעווייזען אויפ'ן חוב און איהם נישט געקענט געריכטליך אויפמאָהנען, האָט ער ווייטער גענומען וויינען, בעטען, אַז דער בעל דבר זאָל מיט איהם געהן צו סוחרים, צו בעקערס און זאָלען מענשען דעם ענטשטאַנענעם צווישען זיי סכסוך אויסגלייכען.

אָטטאָ איז אָבער געבליבען האַרט, ווי שטאָל און נישט געוויזלט בשום אופן איינגעהן אויף קיין שום תשרות. די עקשנות'דיגע האַלטונג פון בעל־חוב האָט אַרויסגעבראַכט מאיר'ן פון גלייכגעוויכט.

ער האָט אָנגעהויבען צו שרייען, זיך צו קריגען און אין טהאַקט פון די געגענזייטיגע זידלערייען האָט מאיר געזאָלט זיך ווענדען צו זיין האַרטען בעל־דבר בזה הלשון: „טי היטלערזשע! ביע יעסטעש וו' בערליניע"!

דער דאָזיגער „עמוד" האָט אַפּנים דעם ה' אָטטאָ זעהר שווער געטראָפען און ער האָט מאיר'ן צוגעצויגען פאַר בעליידיגונג צו געריכטליכע פעראַנטוואָרטליכקייט. היטלער — שרייבט דער בעליידיגטער בעקער־מייסטער, הער אָטטאָ אין זיין אָנקלאַגע איז געוואָרען אַ סימבאָל פון הפקרות און גוואַלט. מיך, אַ סאָלידען בעל־מלאכה, אָנרופען מיט אַזאַ נאָמען. דאָס איז פאַר מיר אַ שווערע בעליידיגונג, פאַר וועלכער דער שולדיגער דאַרף האַרב בעשטראָפט ווערען.

אויף דער פאָרגעקומענער געריכטס־פערהאַנדלונג האָט זיך דער אָנגעקלאָגטער מאיר ל. פערענטפערט, אַז ער האָט נישט געשיקט אויפ'ן אַדרעס פון אָנקלאָגער די פאָרגעוואָרפענע איהם בעליידיגענדע ווענדונג: טי היטלערזשע! ביע יעסטעש וו' בערליניע! נאָר, אַז ר'האָט געמאַכט אויף זיין חשבון בלויז די בעמערקונג: דער היטלער אין בערלין, האַנדעלט אויך זאָ, ווי זי אין לאָדז! אויף אַזאַ בעמערקונג האָט איהם געגעבען דעם אָנקלאָגערס האַנדלונג אַ גענוגענדע גרונט.

אַזוי ווי פון יאָטאָס עדות האָט דאָס געריכט קיין טאָלק נישט געקאָנט דערגעהן און דעם ריכטערס פּרוב די צוקריגטע צדדים איבערצובעטען האָט זיך אויך נישט איינגעגעבן, האָט דאָס געריכט גענומען אין אַכט דעם אָנגעקלאָגטענס ערקלערונג און נאָך אַ קורצען ישוב הדעת איהם פער'משפּט צו 20 זל. שטראָף, אָרער 2 טעג אַרעסט.

אַרגוס.

ניַיער פאָלקסבלאַט

דאס לאדזער לעבען

ניַיער פאָלקסבלאַט

זונטאג 30 ד אייר תרצ"ג

אפריל

זון־אויפגאנג 4.22
זון־אונטערגאנג 6.47

פון האנדעלס-געריכט

פירמע „קאראל ראמאן" אונטער אופאדלאשטש. — אופאדלאשטשעז פון פירמעס „ווארשאווסקי און מארישאק" און „לוסטערניק און זשולטקאווסקי" — ליקווידירט

דאָס האַנדעלס־געריכט האָט אויף דער עכטער־גער זיצונג פּערעפּנטליכט אַן אויפּאַדלאָשטש דער פירמע קאַראַל ראַמאַן, האַנדעל פון קאָסמעטישע אַרטיקלען (לאַמושינסקאַ 24).

• • •

די פירמע „מ. וואַרשאַווסקי און א. מאַרטשאַק" וועבעריי און לוין־פאַרבעריי־בזיצער (קילינסקא 169) האָט בשעתו רעגולירט אויף 10 פּראָצ. דאָס לאָדזער געריכט האָט דאַן דעם פאָרשלאַג נישט בעשטעטיגט און דעם ענין איבערגעשיקט דער פּראָ־קוראַטור.

דאָס אַפּעלאַציע־געריכט האָט אויף דער לעצ־טער זיצונג די דעציזיע פון לאָדזער געריכט אָפּגע־וואָרפען און דעם רעגולאַציע־אָפּמאַך בעשטעטיגט. די ערשטע ראַטע ווערט פעליג דעם 3־טען אויגוסט ד. י.

• • •

אויף דערזעלבער זיצונג האָט דאָס געריכט דעם אויפּאַדלאָשטש פון דער פירמע „לוסטער־ניק און זשולטקאָווסקי" ליקווידירט.

אין שייכות מיט דעם אויפּאַדלאָשטש פון דעם בעקערייַ־בעזיצער „א. בערנדט" (זשעראָמסקי 91), איז אַלס סינדיק נאָמינירט געוואָרען אַדוו. קאָפּאָנסקי.

• • •

אַלס סינדיק פון דער קונסט־זייַדע פאַבריק „סואַריע דע פאָלאָן" איז אַלס געריכטס־קאָמיסאַר נאָמינירט געוואָרען דער האַנדעלס־ריכטער ... האַלפּערן.

——§§[]§§§——

טראגישע צוריקרייזע

א יודיש מיידעל ארויסגעפאלען פון א לויפענדען צוג

(2) עהערנעכטען בייטאָג איז אויף דער באַהן ליניע צווישען אַנדזשעיעוו און גאַלקובעק געפינען געוואָרען אַ פעי־חלשטע יונגע פרוי, וועלכע איז געווען שטאַרק צושיזקט.

מ'האָט די אומגליקליכע אָפּגעפיהרט אין ראַ־דאָגאָשטשער שפּיטאָל.

קיין דאָקומענטען האָט מען בי איהר נישט געפינען, חוץ אַ באַהן־בילעט פון סאַרני (אויף וואָ־לין). נעכטען איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז די אומגליקליכע איז די 20־יעהריגע חנה ליפשיץ (פון פעטריקאָווער 31).

זי איז נאָך נישט געקומען צו זיך, און דער־ריבער איז שווער פעסטצושטעלען וואָס מיט איהר איז פאָרגעקומען.

מען איז זיך משער, אַז חנה ליפשיץ איז געווען בי איהרען אַ ברודער, וועלכער דינט דאָרט אין מי־ליטער. מיך פון וועג האָט זי זיך אַנגעלעהנט אויף אַ שלעכט־צוגעמאַכט טיהרעל פון וואַגאָן און איז אַרויסגעפאַלען.

א בבא-מעשה פון א שמוגלער

וואס האט ער געטון מיט'ן טיטין

(2) דעם דאָזיגען יאָהר האָט מען אויף דער וואָלבאָרסקאַ גאַס פעי־האַלטען אַ געוויסען הערשל קויפמאַן (בזשעזשינער 16) אַ בעלאָדענטען מיט 12 קילאָ געשמוגעלטען טיטין.

אַז מ'האָט איהם אַ פרעג געטון: למה זה אָנכי — ס'הייסט: ר' יוד, וואָס איז דאָס־דאָ? — האָט ער דער פאָליציי געגעבען צו פערשטיין, אַז אַזוי־וי ער'ם אַ בית־המדרש טאָר אַ גוי נישט פערבייגיין, האָט איהם איינער אַן אומבעקאַנטער קריסט געבעטען ער זאָל איהם אַ טובה טון און פערבייטראָגען דאָס פעקעל...

הכלל, קויפמאַן האָט זיך „געקויפט אַ מפטיר", און נעכטען איז ער מיט זיין איגענעם פעקעל גע־שטאַנען פאַר'ן קרייז־געריכט.

צום פּראָצעס איז אַרויסגערופען געוואָרען אַלס עקספּערט אַ פאָרשטייער פון ראַבינאַט, און אַז ר' הערשל האָט איבערגעחזרט די מעשה מיט דער געשיכטע, אַז אַ גוי טאָר נישט פערבייגיין אַ קוהל — האָט דער שליח פון ראַבינאַט קורץ דערקלערט דאָס אַזאַ פּסוק שטייט אין ערגעץ נישט. און אַז פאַרביי אַ בית־מדרש מעגען זיך גאַנץ רוהיג גיין: אי קריסטען, אי טערקען, אי נעגערס, אי ווער עס וויל נאָר אַליין...

סוף מעשה איז, אַז הערשל קויפמאַן איז פער־משפּט געוואָרען אויף צו בעצאָהלען 9000 זלאָטעס שטראָף, אָדער 100 טעג אַרעסט.

* * *

(2) אַ צווייטער טאַבאַק־שמוגלער דער 27־יע־פּראַנציסשעק שירלאָ פון דאָרף באָזשעגאָשין, לאָסקער קרייז, ביי וועלכען מ'האָט געפונען 19 קילאָ טיטון, האָט דאָס זעלבע געריכט נעכטען פערמשפּט אויף צו בעצאָהלען 2800 זלאָטעס שטראָף, אָדער אָדער אויף 120 טעג אַרעסט.

„נאקאזי פלאטנישעס" טארען נישט ארויס-געשיקט ווערען פאר'ן טערמין

אקולניס פון אינערן-מיניסטעריום צו די פינאנץ-אמטען

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער אינטערווענץ פון דער האַנדעלס־קאַמער, האָט דאָס אינערן־מיניסטע־ריום פונאַנדערגעשיקט אַן אַקולניק צו די פינאַנץ־אַמטען, אַז די „נאַקאַזי פּלאַטנישעס" טאָרען נישט אַרויסגעשיקט ווערען צו די שטייער־צאָהלער פאַרן טערמין פון דער פינאַנץ־מאַכט, דאָס זעלבע אויך בנוגע „אופּאָמניעניאַס".

אין פאַלען ווען די פינ. אַמטען וועלען אַרויסשיקען „אופּאָמניעניאַס" פאַרן טערמין, דאַרף דערפאַר נישט גענומען ווערען קיין בעזונדערער אָפּצאָל.

די אקציע וועגען די סעזאן-ארבייטען

(2) דער לאָדזער מאַגיסטראַט האָט בעשלאָסען אַרויסצושיקען צו דער צענטראַל־מאַכט קיין וואַרשאַ אַ ברייטען מעמאָריאַל, אין וועלכען עס ווערט בעגרעניצט די נויטווענדיגקייט צו אַסיגנירען וואָס גרעסערע קרעדיטען פאַר שטאָטישע סעזאָן־אַרביי־טען אין לאָדז.

אויך די צווישען־פּאַראיינס־קאָמיסיע האָט בעשלאָסען אַרויסצושיקען צו דער צענטראַל־מאַכט אין וואַרשאַ, און, קודם כל, צום אַרבייטס־פאָנד און צום מיניסטעריום פאַר געזעלשאַפטליכע שוץ אַן עהנליכען מעמאָריאַל.

——(:ס:)——

דעלעגאציע פון סעזאן-ארבייטער ביים וואיעוואדע

אינטערווענירען וועגען צואיילען דעם טערמין פון סעזאן-ארבייטען

אַ דעלעגאַציע פון סעזאָן־אַרבייטער האָט אינטערווענירט ביים וואָיעוואָדע האַוקע־נאַוואַק וועגען צואיילען דעם טערמין פון אָנהויבען די סעזאָן־אַרבייטען און וועגען אַן איינמאָליגע אונטערשטי־צונג.

דער וואָיעוואָדע האָט דער דעלעגאַציע פאַרשפּראָכען זיך צו בעמיהען, אַז די סעזאָן־אַר־בייטען זאָלען זיך אָנהויבען שוין אָנפאַנג מאַי, וועגען דער אונטערשטיצונג וועט דער וואָיעוואָדע אַריינטראָגען אַ פאָרשלאַג אין אַרבייטס מיניסטער־יום וועגען אַ צוגאַב־קרעדיט.

Kurjer Krawiecki
„GELASSENA"
ul. SIENKIEWICZA 40
telefon 240·80
נעמט אָן כעמיש צו וואַשען, פּוצען, פאַרבען, אויפצופרישען פּרעסען אויך צו רעפּערירען אַלערלייַ מענער־ דאַמען־ און קינדער־ גאַרדעראָבען ווי אויך קינסטליך צערעווען און ניצעווען
געוויסענהאַפטע אויספיהרונג.
240-80 קלינג

Dr. med. H. LUBICZ
ספּעצ. פאַר הויט, ווענערישע און געשלעכטס־קראַנקה.
צעגעלניאַנאַ 7, טעל. 141-32.
נעהמט אָן פון 8—10 פריה, פון 12—2 נאָכמ. און פון 5—8 אָוונט, זונטאָג פון 9—11 בייטאָג.

אפליטה אהי מיסברויכען

(2) אין רעזולטאַט פון אַ לאַנגער, בפּרוטיות'־דיגער אויספאָרשונג, האָט די פּראָקוראַטור בטל געמאַכט די אָנקלאַגעס געגען דער באַנקראָטירטער פּעטריקאָווער קאָאָפּעראַטיווער קרעדיט־באַנק.

עס איז בלויז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז די ווירטשאַפט אין איהר איז געפיהרט געוואָרען כאַאָטיש.

קיין בייזוויליגקייט, אָדער מיסברויכען מצד די לייטענדע פּערזאָנען זענען נישט פעסטגעשטעלט געוואָרען.

געזעגענונג מיט'ן וויצע-פראקוראר מאנדעצקי

(2) נעכטען איז אין היגען קרייז־געריכט פאָר־געקומען די פייערליכע געזעגענונג מיט'ן וויצע־פּראָקוראָר מאַנדעצקי, וועלכער ווערט וויצע־פּראָקוראָר אין לובלין.

געקינדיגט 120 מאגיסטראט-בעאמטע

(א) דער מאַגיסטראַט האָט נעכטען שריפטליך געקינדיגט זיינע 120 בעאַמטע פון פערשידענע אָפּטיילונגען.

די קינדיגונג איז אַ פּועל יוצא פון דער אַזוי־רופענער רעאָרגאַניזאַציע, אין שייכות מיט דער ליקווידירונג פון דער שטייער־אָפּטיילונג.

שנעל ליקווידירט דעם שטרייק פון די זיידען-ארבייטער

(2) עהערנעכטען איז אויסגעבראָכען אַ קאָנ־פליקט אין דער זיידען־אינדוסטריע, אין קוים צוויי טעג נאָכ'ן אונטערשרייבען דעם קאָלעקטיוון אָפּמאַך.

אין רעזולטאַט פון דער אַדורכגעפיהרטער אינטערווענץ דורך דעם אַרבייטס־אינספּעקטאָראַט — איז דער קאָנפליקט ליקווידירט געוואָרען.

נעכטען האָבען שוין די פאַבריקען פונקציאָ־נירט נאָרמאַל.

אויטא איבערגעפאהרען א נ'-אזארקאווער יוד. יונגענמאן

(א) אַן אויטאָ איז נעכטען איבערגעפאָהרען אויף זגערזשער גאַס דעם 19־יעהריגען אַזאָרקאָווער יונגענמאַן, קלמן זענגאַלעוויטש.

פאַגאָטאָוויע האָט איהם ערטיילט ערשטע הילף. דעם שאָפער האָט מען צונויפגעשטעלט אַ פּראָ־טאָקאָל.

זעלבסטמארדע

(א) נעכטען האָט זיך געסמט, מחמת נויט, דער אַרבייטסלאָזער יוזעף קובעראַ (לעשנאָ 12). מען האָט איהם אָפּגעפיהרט אין ראַדאָגאָשטשער שפּיטאָל.

פאַר'ן שפּיטאָל אויף זאַגאַיניקאָווא גאַס האָט זיך נעכטען געסמט אויף נויט די 35־יעהריגע יאַניינאַ קרוק (דאָמבראָווסקאַ 25). די סיבה איז גע־ווען די, וואָס זי האָט בעזוכט איהרע אַ שוועס־קראַנקע טאָכטער אין שפּיטאָל, און זי האָט זיך אַזוי שטאַרק איבערגענומען מיט דער טאָכטער, אַז זי האָט זיך אַליין גענומען דאָס לעבען.

צוליב די געשעהענישען אין דייטשלאנד

שטארקע פעראינטערעסירונג אויפ'ן האלענדישען מארק מיט פוילישע סחורות

ווי די לאָדזער האַנדעלס־קאַמער טיילט מיט, איז צוליב די געשעהענישען אין דייטשלאַנד, האָט זיך אויפ'ן האָלענדישען מאַרק זעהר פערשטאַרקט די נאָכפראַגע אויף פוילישע סחורות.

סוחרים וואָס פעראינטערעסירען זיך מיט'ן האָלענדישען מאַרק דאַרפען זיך ווענדען צו דער לאָדזער האַנדעלס־קאַמער וועגען אינפאָרמאַציעס.

צוויי נייע שטרייקען

(2) לעצטענס זענען אויסגעבראָכען קאָנפליק־טען אין די פאַבריקען פון „ס. זילבערשטיין" און „ק. מ. בוהלע", און די אַרבייטער האָבען פער־שטרייקט.

די קאָנפליקטען זענען אויסגעבראָכען, מחמת דעם, וואָס די פאַבריק־דירעקציעס האַלטען זיך נישט ביי די לוין־טאַריפען פון דעם קאָלעקטיוון־אָפּמאַך.

פאבריקס-סכסוכים אויף דער פראווינץ

(2) אין טאָמאַשאָוו־מאַזאָוויעצקי, בעלכאַ־טאָוו, זגערזש, פאַביאַניץ און זדונסקאַ־וואָלאַ, ברע־כען לעצטענס אָפט אויס קאָנפליקטען אין די פאַבריקען.

אין שייכות דערמיט וועלען אין די נאָהענט־סטע טעג צוזאַמענגערופען ווערען קרייז־קאָנפערענ־צען פון פאָרשטעהער פון טעקסטיל־אַרבייטער־פעראיינען, כדי צו אויסהערען מיינונגען און גע־בען אינסטרוקציעס די פּראָווינץ־טוערס.

געענדיגט דער שטרייק אין דער „ווידזעווער מאנופאקטור"

(2) דער שטרייק, וואָס איז אויסגעבראָכען דאָנערשטאָג אין אָוונט אין דער צווירקערייַ פון דער „ווידזעווער מאַנופאַקטור" איז אין משך פון דעם פרייטאָגדיגען טאָג ליקווידירט געוואָרען.

די אַרבייטער האָבען זיך נעכטען נאָרמאַל געשטעלט צו דער אַרבייט.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאַכט דיזשורירען: מ. קאַצ־פּערקעוויטש (זגערזשער 54), י. סיטקעוויטש (קאָ־פּערניקאַ 26) י. זונדעלעוויטש (פּיעטרקאָווער 25), סאָקאָלעוויטש און שאַט (פּשעיאַזד 19), מ. ליפּיעץ (פּיעטרקאָווער 193), ריכטער און לאַבאָדאַ (11 ליסטאָפּאַד 86).

TEATR MIEJSKI
pod kierown. art. St. Wysockiej
דעם 5־טען מאַי און פאָלגענדע טעג!
Zielona Kotwica
(גרינער אנקער)
קאָמעדיע אין 3 אַקטען, 4 בילדער פון
STANISŁAW BAŁ
עס נעהמען אָנטייל:
J. Chojnacka, W. Niedziałkowska, H. Skrzydłowska, J. Wasintyńska, L. Dytrych, M. Lenk, K. Łabędzki, Wł. Matuszkiewicz, Jan Mrozinski, Z. Rzęcki, K. Szubert, L. Śliwiński, Surzyński, M. Węgrzyn, J. Winawer, St. Winczewski, M. Znicz.
רעזשי: H. Szletyński
דעקאָראַציעס: St. Jarocki
בילעטען שוין צו בעקומען אין בעשטע־לונגס־קאַסע טראַוגוטאַ 1.

וועגן יודיש טעאטער

א שמועס מיט מאלווינא ראפּעל

די באַליבטע אַרטיסטקע מאַלווינא ראַפּעל וועלכע האָט לעצטענס געשפּילט אין לאָדז, אין „אררט", איז צוזאמען מיט'ן „אַררט" אוועקגעפאָהרען אויף א טורנעע איבער פּוילען.

מאַלווינאַ ראַפּעל האָט זיך קונה־שם געווען ביים היגען יודישען טעאטער־עולם מיט איהר אייגענאַרטיגען, שפּרודעלדיגען טאַלאַנט. צום אָפּפאָהרען פון לאָדז האָבען מיר געהאַט א שמועס מיט דער אַרטיסטקע וועגען יידישע טעאַטער־ענינים און אויף אונזערע פראגעס, האָט זי געגעבען פאָלגענדע תשובות:

— ווי איז אייער באַציהונג צו קליין־קונסט?

— ערשטענס וויל איך אייך מאַכען אויפמערקזאם, אז ביי מיר איז נישט פאַרהאַן קיין קליין־קונסט אָדער גרויס־קונסט. עס איז נאָר פאַרהאַן אָדער קונסט אָדער שונד.

צווייטענס, ווילענדיג אייך געבען אַנ'ענטפער אויף אייער פראגע, מוז איך אָנהויבען פון אָנפאַנג.

זייענדיג אויפגעצויגען ביים טעאטער, (מיין פאָטער איז געווען איינער פון די עלטסטע יודישע טעאַטער־דירעקטאָרען און אַקטיאָרען) האָט מיך דאָס אלטע טעאַטער נישט באַפרידיגט, און האָב תמיד געזוכט און געגאַרט נאָך עפּעס נייעס. אין א קליינער מאָס איז מיר דאָס אויך געלונגען. איך מיין דאָ דעם „אזאזעל" און שפּעטער דעם „אררט". דאָס הייסט אָבער נאָך נישט, אז דערמיט איז מקויים געוואָרען מיין ווונש, און איך וויל אויך גלויבען, אז דאָס איז ערשט דער אָנהויב.

— וואָס איז אייך לייכטער צו שפּילען, אָפּערעטע, צי רעווי?

— אומבעדינגט אָפּערעטע. ווייל איך בעקום א געטרייע זאַך, א פאַרטיקע און שוין געמאַכטע. דאַנעגען ביי רעווי מוז איך פון א קליין לידעל וואָס דויערט אינגאַנצען פיער צו 5 מינוט מאַכען א גאַנצע פאַרשטעלונג, א גאַנץ בילד, און דאָס איז בלי ספק א סך שווערער, און דערפאַר גיט עס מיר פיל מעהר באַפרידיגונג, אזוי צו זאָגען „סאַטיספאַקציע".

— צי דאַרף דאָס יודישע טעאטער זיך האַלטען ביי א ריין־יודישען, אָדער וועלטליכען רעפּערטואַר?

— איך בין אין דער מיינונג, אז עס איז נאָך אָביסעל פריהצייטיג אויף א ריין־וועלטליכען רעפּערטואַר, ווייל צו דעם האָבען מיר נאָך נישט־רעדענדיג אויפ'ן לאָדזשער לשון — נישט די פּאַסיגע פּראָדוצענטען, ווי אויך די געהעריגע קאָנסומענטען. מיר וועלען דערצו צוקומען, נאָר שפּעטערווייז, יעדענפאַלס נישט געכאַפּט. דערווייל מוז זיך נאָך אונזער יודיש־טעאטער האַלטען ביי א ריין־יודישען רעפּערטואַר. אונטער דעם אויסדרוק „יודישער רעפּערטואַר" מיין איך נישט די זיידענע קאַפּאָטע און גאַרטעל, און דאָס סאַמעטענע היטעל און קאַפּעל. איך מיין דאָס יודישע געזעלשאַפטליכע לעבען. צום באַדויערען, אָבער פאַרמאָגען מיר גאַנץ ווייניק פּיעסן פון אָט א דעם שטייגער.

שאַפט פאַר אונז רעפּערטואַר, נעמט איהר זיך צו דער פּען, וועלען מיר אייך דערלאַנגען און באַווייזען וואָס מיר קענען.

בײַ פּעטקיים גיכט און צוקער פערבעסערט דאָס נאַטירליכע ביטערוואַסער **Franciszka Józefa** די מאָגען און דאַרם־טעטיגקייט און רעגולירט די פערדייאונג, עמפּפעהלט פון דאָקטוירים.

דער 1 מאי אין לאדז

(א) די לאָדזער סטאַראָסטווע האָט אַרויסגעגעבען אַ דערלויבעניש אויף אַ גאַסען־דעמאָנסטראַציע אָרגאַניזירט דורך פּ.פּ.ס. געוועזענע רעוואָל. פראַקציע.

עס איז אויך דערלויבט געוואָרען די געמיינזאַמע דעמאָנסטראַציע פון: פּ.פּ.ס., ד. ס. ז., דייטשע אַרבייטס־פּאַרטיי, בונד, פּועלי־ציון רעכטע, קלאַסען־פעראיינען.

1-טער-מאי-מיטינג

נעכטען נאָכמיטאָג איז פאָרגעקומען אין ענגלישען זאל א גרויסער ערב 1-טער מאי מיטינג איינגעאָרדענט דורך די ליגע „פּועלי־ציון".

ראטמאן האָלענדערסקי האָט געעפענט דעם מיטינג. מיט רעדעס וועגען אינטערנאַציאָנאַלען יום־טוב זענען אַרויסגעטרעטען די ה"ה: עדעלמאַן, סטאָלאַרסקי און בראַנד.

אונטער די קלאַנגען פון דער „שבועה" איז דער מיטינג געשלאָסען געוואָרען.

אָפּגעלייגט בראָניסלאוו הובערמאַנ'ס קאָנצערט

צוליב סבות אונאָפּהענגיגע פון דער דירעקציע, איז דער קאָנצערט פון בראָניסלאַוו הובערמאַן אויף איניגע טעג אָפּגעלייגט געוואָרען. דעם טערמין פון קאָנצערט וועט דורך אונזער צייטונג מיטגעטיילט ווערען. די אויסגעקויפטע בילעטען וועלען זיין גילטיג.

אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן אַרויספאָהרען פון דער שטאָט אויף די זומער־וואַהנונגען טיילט אונז מיט די באַנק קופּיעצקאַ־קרעדיטאָווי פּיעטריקאָווער 29, אַז זי באַזיצט נאָך צום פּערדינגען פּרייע שטאָלענע קאַסטקעס („Safes").

דער אָפּצאָהל אין פּערהעלטניס צו דער זיכערקייט איז אַ מינימאַלער.

דער ספּעציעלער שטייער פון די קאַסטקעס לטובת די אַרבייטסלאָזע אין זייט דעם 1 אַפּריל ד. י. אינגאַנצען אָפּגעשאַפט געוואָרען.

DOKTOR

H. WOŁKOWYSKI

צעגעלניאַנאַ 4, טעל. 216-90

ספּעציאַל־אַרצט פאַר הויט־ און ווענערישע קראַנקהייטען, מענער־שוועכע. אַלע אַרט אַנאַליזען, עלעקטראָטעראַפּיע, באַהאַנדלונג מיט קוואַרץ־שטראַהלען.

נעמט אָן פון 8–2 און פון 5–9 אָוועגד.

באַזונדער וואַרטע־צימער פאַר פרויען.

Dr. Z. RAKOWSKI

ספּעציאַליסט פאַר

אוירען, נאָז, האַלז און לונגען־קראַנקהייטען

11 ליסטאָפּאַד 9 (קאָנסטאַנטינער)

טעל. 127-81

שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7

נעהמט אויך אָן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 11-1 און פון 2–3 נאָכמ.

טעאַטער „סקאַלאַ"

היינט, זונטאָג, 9 אָוונט

פּרעזענטירט מ. ווינדער

די גרויסע אַמעריקאַנער געסט

די סטאַרס פון ניו־יאָרק

לוסי און מישאַ

גערמאַן

איילט צו זעהן!

ווייל נור 10 מאל

וועלען די קינסטלער שפּילען

די לעצטע טעאַטער־סענסאציע

מאַמע און שוויגער

פאָלקס־שפּיל אין 3 אַקטען פון קאַלמאַנאָוויטש

מוזיק פון לאַסקאָווסקי. רעזשי: מ. גערמאַן.

מיט'ן אָרקעסטער פירט אָן ד. ביגעלמאַן

הייבט, 12 בייטאָג

ספּעציעלע פּרימאַרגן־פאָרשטעלונג

פאַר אַרבייטער און אינטעליגענץ

מיט לוסי און מישא גערמאַן

מאַמע און שוויגער

פּרייזן פון 50 גר. ביז 1.50

שוין צו באַקומען אין קאַסע.

באָבע, עלטער־באָבע און עלטער־עלטער־באָבע

(2) אין זדונסקא־וואָליא איז געשטאָרבען די 105־יעהריגע יודישע פרוי. דבורה מיכעלסאָן.

ס'איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אז 60 איי־ניקלעך. 20 אור־אייניקלעך, און איין אור־אור־אייניקעל.

Zarząd Telefonów Łódzkich

PAST

podaje do wiadomości, że na skutek zarządzenia Ministerstwa Poczt i Telegrafów z dnia 6 kwietnia r. b., dodatkowe opłaty miesięczne od telefonów abonowanych na sieci łódzkiej, wynoszące zł. 1.50 od każdego aparatu głównego i zł. 1.— od każdego aparatu dodatkowego zostały z dniem 30 kwietnia r. b. skasowane. 2223

ר. איזראעל

משפּחות אין פלאַמען

סענסאַציאָנעלער ראָמאַן פון יודישען פאַמיליען־לעבען

151)

— איך האָב אַלץ געזעהען וואָס דאָ איז פאָרגעקומען צווישען אייך און מאַרעקן, האָב איך געדרובט צו לייקענען פאַר איהר, זעהענדיג ווי זי זי דעקט צו איהרע ענטבלויזטע פיס, און פאַרריכט איהרע בגדים.

— ס'איז גאָרנישט פאָרגעקומען, האָט זי געענטפערט, איהר זאָגט ליגען, ס'איז לחלוטין גאָרנישט פאָרגעקומען.

— איהר דאַרפט זיך נישט שעהמען. אַזעלכע זאַכען קומען פאָר צווישען יונגע מענשען...

— וואָס ווילט איהר דאָ? האָט זי געפרעגט ווען זי איז שוין מעהר געקומען צו זיך.

— מיך טרייבט איהר פון דאַנען און [illegible] איז אייער געליבטער וואָס טוט מיט אייך, וואָס איהר ווילט אין אַ קעלער־שטוב־

איך האָב מעהר נישט אויסגעהאַלטען. איך האָב נישט געהאַט איהר וויאס צו ענטפערען. מיין ליידענשאַפט איז געווען אַזוי גרויס אַז איך האָב זיך מעהר איינגאַנצען נישט באַהערשט, איך בין צוגעלאָפען צו איהר, און זי געפרובט אומצוואַרפען אויף דעמזעלבען שטוהל פון וועלכען זי איז ערשט אויפגעשטאַנען, זי איז געווען אַזוי שוואַך, אַז זי דאָס נישט געקענט שטעלען קיין שום ווידערשטאַנד. זי איז גלייך אומגעפאַלען און איך האָב געפיהלט אַז זי איז אינגאַנצען אין מיין מאַכט. איך האָב געקענט טון מיט איהר וואָס איך פיהל, אָבער דאָס איז די מעשה, וואָס אין דעם מאָמענט האָב איך נישט געוואוסט וואָס איך זאָל טון. איך בין געווען אַזוי ווי משוגע. אַזוי ווי איך וואָלט געווען אין אַן אַנדער וועלט. איך האָב אָנגעהויבען באַסטיאַן צו שטיקען ביים האַלז. זי האָט נישט אַרויסגעוויזען מעהר קיין שום סמנים פון לעבען.

מאַקס איז געוואָרען שוואַך. די גאַנצע צייט האָט ער דערציילט אין אַ רוהיגען טאָן און ווען ער איז צוגעקומען צום אָרט ווען ער האָט דערציילט וועגען באַסטיאַס טויט האָט ער מעהר נישט געקענט אויסהאַלטען און זיין שטים האָט אָנגעהויבען צו ווערען שוואַך, און ער האָט אָנגעהויבען צו ציטערען.

איך געהערט איהר גלעצטען כאָרכלען מיט'ן האַלז, און דאַן איז זי אינגאַנצען שטיל געוואָרען...

— אַ שרעקליכע שטילקייט, הער אויספאָרשונגס ריכטער, אַ מוראדיגע שטילקייט, אַזאַ שטילקייט וואָס פאַרהילכט מעהר די אויערן ווי דאָס העכסטע געשריי, אין דעם מאָמענט איז דאָס געפיהל פון ליידענשאַפט פאַרוואַנדעלט געוואָרען ביי מיר אין אַ געפיהל פון שרעקליכער שרעק. איך האָב געזעהען אַז איך האָב ערמאָרדעט אַ מענשען, אויף אַ שרעקליכען אופן. איך האָב געדאַרפט ציהען די קאָנסעקווענצען פון די דאָזיגע טאַט. איך האָב זיך אָפּגעגעבען אַ חשבון דערפון, אַז איך דאַרף באַלד אַנטלויפען, אַז מע זאָל מיך דאָ נישט כאַפּען. ווייל אַנדערש בין איך אַ פאַרלוירענער מענש.

— נו, און וואָס האָט איהר געטון? האָט דער אויספאָרשונגס־ריכטער געפרעגט, כדי אויך עפּעס אַריינצורעדען אין דער אונענדליכער ערצעהלונג פון מאַקס'ן.

— מיר איז אין דעם מאָמענט איינגעפאַלען אַ שרעקליכער, אַ ווילדער, אַ וואַהנזיניגער געדאַנק. פאַר וואָס זאָל איך נישט אויסנוצען דעם מאָרד געגען קרייבינען? געגען מיין שונא, מיט וועלכען איך האָב נאָך אַגב ביז דעמאָלט קיין וואָרט נישט אַרויסגערעדט. יאָ, אין מיר האָט זיך ערוועקט אַ שרעקליך נקמה־געפיהל. פאַר וואָס האָב איך אַליין נישט געוואוסט און ווייס ביז איצט נישט און אַזוי ווי איך וואָלט געפיהרט געוואָרען פון אַ פרעמד דער האַנד, האָב איך גענומען אין דער האַנד אַריין אַ שאַרפע האַק וואָס איז דאָרט געלעגען, איך האָב נאָך באַוויזען אַדורכצושלייגען דאָס צעטעלע וואָס איז געווען אויפגעקלעפּט אויף דער דאָזיגער האַק. דאָס איז געווען איינע פון די זעהענסווירדיגקייטען וואָס באַסטיאַ האָט געהאַט באַהאַלטען. דאָס איז געווען אַ האַק, וואָס מ'האָט אָפּגענומען ביי אַ פּאָגראָמשטשיק, די דאָזיגע האַק האָט געלאָזט דער הרגענען צעהנדליגער אומשולדיגע יודען, מיר איז שוין אָבער נישט געווען קיין שום אונטערשיד, וואָס פאַראַ געווען דאָס איז און פון וואַנען עס שטאַמט. איך האָב אויפגעהויבען די האַק און מיט איין בעוועגונג אָפּגעהאַקט באַסטיאַס רעכטע האַנט, דאָס נאָך וואַרעמע בלוט האָט אַ שפּריץ געגעבען אויף דער וואַנד, מיך האָט עס נישט באַפלעקט, איך האָב שנעל איינגעוויקעלט די האַנד אין אַ זיידענע סערוועט וואָס דאָרט איז אויך געלעגען צווישען די זעהענס־ווירדיגקייטען און בין אַראָפּ אויף די טרעפּען. מיך האָט קיינער נישט געזעהען און איך אַ מינוט בין איך געווען אין גאַס און דורכט זיך, אַז איך האָב שוין געקענט זיין זיכער, איך האָב אָבער גע־האַט עפּעס אָנגעריש אין זינען, איך האָב געוואָלט דעם פּערדאַכט אין דער ערמאָרדונג פון באַסטיאַן וואַרפען אויף קרייבינען, איך האָב געהאַט אַ פּשוטע אויסרעכענונג, איך בין געווען זיכער, אַז אימיצער האָט באַמערקט באַסטיאַן מיט קרייבינען [illegible] דעמזעלבען טאָג, יעדענפאַלס האָט [illegible] באַסטיאַס פּאָטער, טעגיי מאַשקאָוויטש האָט זיכער געוואוסט וועגען דעם אַז מאַרעק איז געווען מיט איהר צוזאַמען פאַרן מאָרד און דער פערדאַכט וואָלט געפאַלען אויף איהם. איך האָב נאָר געוואָרפט זעהען, אַז עס זאָל זיין דער קאָנקרעטער באַווייז, און מיין פּלאַן איז געווען אונטערצוּוואַרפען קרייבינען די אָפּגעהאַקטע האַנד, און צו דעם האָב איך געזוכט אַ געלעגענהייט.

(פאָרטזעצונג קומט).

די אמעריקאנער קינסטלער לוסי און מישא גערמאן אין „סקאלא"

פרייטאג און שבת איז געשפילט געווארען קאלמאנאוויטשעס טעאטער-סענסאציע „מאמע און שוויגער". א פאלקס-שפיל אין 3 אקטען. דער עולם וואס איז געקומען צום 1-טען מאל זעהען די אמעריקאנער קינסטלער איז מיטגעריסען געווארען פון שפילען פון די געסט.

די קינסטלער זענען באשאנקען געווארען מיט פיל בלומען און דער עולם האט זיי בעגלייט פון דער ביהנע מיט שטורמישע אוואציעס.

היינט 12 בייטאג ווערט געגעבען א פריה-מארגען-פארשטעלונג פאר ארבייטער און אינטע-ליגענץ. און 9 אווענד ווערט ווייטער געשפילט „מאמע און שוויגער".

בעריכט פון דער טעטיגקייט
פון דער לאדזער יוד. געזעלשאפט פאר לאנדקענטשאפט

דער כסדרדיגער וואוקס פון דער יודישער געז. פאר לאנדקענטשאפט בכלל און פון דער לאדזער אפטיילונג בפרט, בעווייזט, אז די געזעלשאפט איז ממש א לעבענסוויכטיגקייט פאר דער יודישער בעפעלקערונג.

א דאנק דער ענערגישער טעטיגקייט פון דער איצטיגער פערוואלטונג, וועלכע בעשטייט פון בעקאנטע לאדזער כלל-טוער און פערזענליכקייטען, וואקסט די טעטיגקייט פון דער געז. פון טאג-צו-טאג.

די אויספלוג-סעקציע האט אין משך פון דעם 1-טען קווארטאל 1933 ארגאניזירט און אדורכגעפיהרט א גרויסע צאהל אויספלוגען נאך ווארשע זאקאפאנע, און ארום לאדז, וועלכע זענען פארגעקומען אונטער דער אנפיהרונג פון געניטע פיהרער ווי: ד"ר שוואלבע, באכומאוו, מאגאזאניק, יאקובא וויטש, רייכגאלד א.אנד. אין די אויספלוגען האבען אנטיילגענומען ביז 1500 פערזאן.

די קולטור-קאמיסיע האט איינגעארדענט יעדען פרייטאג ביי א פרייען איינגאנג פאר מיטגלידער רעפעראטען און פארלעזונגען פון: דיקטער יצחק קאצענעלסאן, ד"ר ירמיהו פרענקעל, דיקטער משה בראנזאן, ד"ר וו. פאלעק, רעד. ח. י. בזשוסטאוו סקי, שריפטשטעלער יוסף זעלקאוויטש, פראפ. מארגוליעס, ר. בערשטלינג א. אנד. די פארלעזונגען האבען בעזוכט 2000 פערזאן.

עס איז געווארען אדורכגעפיהרט א ברייטע פראפאגאנדע פאר יודישער שפראך און ליטעראטור און עס זענען ארגאניזירט געווארען קורסען פאר יודיש און יודישער שפראך און 2 קורסען פאר עספעראנטא (עלעמענטארער און העכערער).

אין אינסטרוקטארען-קורס וואס איז דעם פסח פארגעקומען אין ווארשא האבען פון דער לאדזער אפטיילונג אנטיילגענומען צעהן פערזאן. די ביבליאטעק איז בעריכערט געווארען מיט א גרויסע צאהל ביכער יודישע און פוילישע. דער לייען-זאל איז בעזארגט געווארען מיט דער טעגליכער פרעסע און א רייה זשורנאלען און צייטשריפטען אין פערשידענע שפראכען.

די קאמיסיע פאר נישט-סטאבילע איינקונפטען אונטער דער ענערגישער אנפיהרונג פון ה' דיר. באכומאוו האט אדורכגעפיהרט א גאנצע רייה אימפרעזעס, חברשע קלוב-אווענטען, מיט אינטערעסאנטע ארטיסטישע אטראקציעס, ווי אויך א רייה קונסט-אווענטען מיט'ן אנטייל פון די ארטיסטען פון „אראראט" און אנדערע טעאטער-טרופעס און טעאטער-סטודיום.

א דאנק דער איניציאטיוו פון ה' באכומאוו ווערט יעצט ארגאניזירט א זומער-אימפרעזע אין „העלענובעק" וועלכע זאל געבען איינקונפט צו גרינדען א זומער אפרוה-ארט היגטער לאדז וואס וועט האבען א קאלאסאלע בעדייטונג פאר די מיטגלידער פון דער געזעלשאפט.

די געזעלשאפט פערנעהמט זיך יעצט מיט'ן ארגאניזירען די זומער-אפרוה-קאלאניע אין קאריוו, צו דעם צוועק זענען דעלעגירט געווארען די ה"ה יויצע פרעזעס פון דער געז. מאיר ליידע און שמואל פאוסט. נאך קאריוו וועלכע האבען געדונגען אין קאריוו די שענסטע און בעקוועמסטע ווילע וועלכע איז נאר דארט פערהאן.

צום יעצטיגען זומער-סעזאן ווערען ארגאניזירט א רייה אינטערעסאנטע אויספלוגען.

די קולטור-קאמיסיע האט ארויסגעגעבען דעם 1-טען נומער פון דער וואנד-צייטונג אין יודיש און פויליש, וועלכע שטעלט מיט זיך פאר א זעהר שייגע זאמלונג פון ארטיקלען אויפ'ן געביט פון לאנד קענטשאפט און דער טעטיגקייט פון דער לאדזער אפטיילונג.

ראדיא-כראניק פון דער גאנצער וועלט

ארץ-ישראל האט נאך אלץ נישט קיין אייגענע ראדיא-סטאציע

אייראפא איז שוין כמעט אינגאנצען גע-ווארען מיט ראדיא. איצט איז געקומען די רייה אויף די מזרח-לענדער, וועלכע האבען זיך ענדליך געריהרט פון ארט און אנגעהויבען מיטן גרעסטען אימפעט צו דעריאגען און אפשר איבעריאגען אייראפא אויפן געביט פון ראדיא-וועזען.

כינע, יאפאן און אינדיען בעזיצען שוין מעכטיגע ראדיא-סטאציעס און זייער צאהל וואקסט כסדר. אלזשיר האט פערשטארקט זיין קראפט ביז 75 קילאוואט, טוניס ביז 60, מאראקא ביז 50 קילאוואט.

אויך עגיפטען האט זיך אויפגעוועקט פון שלאף און שוין אין קורצען וועלען מיר הערען ראדיא פון אלעקסאנדריע, קאאירא און כארטום, פון וואנען עס וועט ארויסשטראהלען אין די וועלט דער געדאנק און שפאס פון מזרח.

בלויז ארץ-ישראל האט נאך אלץ נישט קיין אייגענע ראדיא-סטאציע, פון וואנען דאס יודישע ווארט וואלט זיך געקאנט פריי פונאנדערטראגען אויף דער גאנצער וועלט. עס איז צום בעדויערען, וואס דאס ארץ-ישראל יודענטום האט נישט גע-קאנט איינהאלטען און ווייטער ענטוויקלען די יו-דישע ראדיא-סטאציע, וואס איז טעטיג געווען בעתן יריד אין תל-אביב און דערנאך ענטשוויגע געווארען.

רעטונגס-הילף פון ענגלישען ראדיא

דער ענגלישער ראדיא האט זייט יאהרען א מנהג, אז וויבאלד עס געשעט ערגיץ א אומגליקס-פאל, שטעלט זי תיכף איהר סטאציע צו דינסט פון דער ליידענדער מענשהייט.

בלויז אין פאריגען יאהר האט בעטראפען די צאהל פון די נויטרופען דורך דעם ענגלישן ראדיא איבער 1000. אין 400 פאלען האבען די נויט-רופען געגעבען די הילף צו דער צייט. אזוי ארום איז אפגערעטעוועט און געפינען געווארען נישט איין פערפאלען קינד. אין פיל פאלען זענען מענ-שען געווארענט געווארען דורך אפטייקער, וועלכע האבען דורכ'ן ראדיא אלארמירט נישט בענוצען די געגעבענע מעדיצין ע"פ טעות פערטוישטע אויף סם.

ווי האלט עס מיט'ן דראטלאזען זעהען?
ריזיגע פארטשריט פון דער יונגסטער וויסענשאפט

מיט ראדיא אינטערעסירט מען זיך שוין היינט כמעט נישט. די דאזיקע וואונדערבארע ער-פינדונג איז שוין אזוי טיף ארייננעדרינגען אין אונזער טאג-טעגליכען לעבען, אז מען קוקט שוין דערויף ווי אויף א נארמאלע זאך פון טעגליכען געברויך.

א פיל גרעסערען אינטערעס בפרט אין די וויסענשאפטליכע קרייזען רופען ארוים די פסדר'-דיגע עקספערימענטען פון געלעהרטע אויפן געביט פון דראטלאזען זעהען אדער ווי מען רופט עס — טעלעוויזיע.

אין ענגלאנד, איטאליען, רוסלאנד און אמע-ריקא קומען פאר אהן אויפהער רעגולערע דראט-לאזע איבערטראגונגען פון בעוועגליכע בילדער און הגם אין איצטיגען מאמענט טראגט דאס אלץ נאך דעם כאראקטער פון עקספערימענטען, מוז אבער שוין פעסטגעשטעלט ווערען, אז דאס פראקטישע רעאליזירען פון דער דאזיגער ערפינדונג איז שוין איצט נישט מעהר ווי א פראגע פון חדשים.

דינסטאג אראטאריום „יהודה המכבי"

דער אינטערעס צום גרויסען דינסטאג'דיגען קאנצערט, אויף וועלכען ס'וועט אויפגעפיהרט ווע-רען הענדעלס אראטאריום „יהודה המכבי", האלט אין איין וואקסען.

לויט די פארבערייטונגען, וועט דער איצ-טיגער דינסטאג'דיגער קאנצערט איבערשטייגען די אלע ביז איצטיגע קאנצערטען פון „שיר".

די לייטונג פון „שיר" האט זיך נישט גע-רעכענט מיט די גרויסע אויסגאבען און האט אנ-גאזשירט אנ'ערשטקלאסיגען סאליסטען-קווארטעט, און דעם לאדזער פילהארמאנישען ארקעסטער. עס בעטייליגט זיך אויך דער „שיר"-כאר און קנאבען-כאר פון דער לאדזער סינאגאגע.

די איבערגעבליבענע בילעטען צו בעקומען אין דער קאסע פון פילהארמאניע.

ראדיא-פראגראם
זונטאג, ד. 30-טען אפריל 1933

9,30 פייערליכע ערעפענונג פון פויזנער יריד. 10,15 גאטעסדינסט. 11.20 רעליגיעזע מוזיק, 11,57 צייט סיגנאל. 12,10 קאמוניקאט. 12,15 מוזיק, פריהמארגען פון דער ווארשאווער פילהארמאניע, רעפעראט, 2.00 רעפעראט. 3,05 קאנצערט. 4.00 פראגראם פאר יוגענד, 4,25 גראמאפאן, 4,45 רעפעראט, 5.00 קאנצערט, 6.00 לייכטע מוזיק, 7.00 פערשידענעס 7,15 ספארט-ידיעות פון לאדז, 7,25 רעפארטאזש, 8,00 קאנצערט, 9,00 ספארט-ידיעות פון דער פראווינץ, 10,00 קאנצערט, 10,55 קאמוניקאטען, 11,00 טאנץ-מוזיק.

* * *

אויסלאנד

11,30 וויען — סימפ. קאנצערט. 8,00 קאיגסוואוסטערהאוזען — אפערע, 8,10 לאנגענבערג — אפערע פון קרויצער, 8 20 מינכען — אפערעטקע, 8,30 שטראסבורג — קאנצערט, 9,05 לאנדאן — סימפ. קאנצערט.

מעלדונג

פעראייניגטער מאי-קאמיטעט ביי דער יוד. ס. א. פ. „פועלי ציון ימער. מיט צ. ס.) אין לאדז.

אכטונג, חברים, פון פארטיי, „פרייהייט", „הפועל", „החלוץ" !

היינט, זונטאג, 8.30 אווענד, קומט פאר אין לאקאל פיעטריקאווער 83 א מאי-פערזאמלונג. אלע חברים מוזען אונבעדינגט קומען. מיר פאדערן אויף אלע חברים פון פארטיי, „פרייהייט", „הפועל", „החלוץ" און אויך פריינט און סימפאטיקער פון ארבייטענדען ארץ ישראל, צו דעמאנסטרירען מאנטאג, דעם 1 מאי, אונטער די פעהנער פון „פועלי-ציון (צ. ס) „פרייהייט" און „החלוץ".

זאמעלפונקט מאנטאג, 8 פריה אין לאקאל פיעטריקאווער 83.

טעלעגראמען

„אגודת-ישראל" קאנפערענץ אין ברישעל
אויפרוף צו אלע יוד. קהלות צו שטיצן די געליטענע יודען פון דייטשלאנד

לאנדאן, 29. (יט"א טעלעגראפיש).

אויף א זיצונג פון „אגודת ישראל" איז בע-שלאסען געווארען די היי-יאהריגע קאנפערענץ צו רופען קיין ברישעל. די זיצונג האט אויפגעפאדערט אלע יודישע קהלות זיך צו בעשטייערן לטובת די געליטענע יודען אין דייטשלאנד. זיך ווענדען צו אלע רבנים, זיי זאלען ארויסגעבען קול קורא'ס צו שטיצען די רעליגיעזע אינסטיטוציעס.

די צענטראלע פון „אגודת ישראל" ווערט אריבערגעטראגען קיין ציריך.

האנדווערקער וואס ווילן פאהרן קיין ארץ-ישראל
מוזען האבען 250 פונט

ירושלים, 29. (יט"א טעלעגראפיש).

דער הויך-קאמיסאר האט ארויסגעגעבען אינ-סטרוקציעס גיבסטיג צו עילעדיגען וויזעס פאר האנדווערקער וואס בעזיצען 250 פונט, דער פארשלאג וועגען 150 פונט איז אפגעווארפען געווארען.

שארפע רעדע פון לאיד זשארזש געגען דייטשלאנד

לאנדאן, 29. (ספ. טעל).

אין דער ביבלישער געזעלשאפט האט לאיד-דזשארדזש געהאלטען א זעהר שארפע רעדע געגען דעם היטלערישען רעזשים אין דייטשלאנד.

די רעדע האט געמאכט א גרויסען רושם, ווייל ווי בעקאנט איז לאיד דזשארדזש שטענדיג געווען געשטימט דייטש-פריינדליך.

ענגלאנד וויל הויבען דעם פונט און ווארפען דעם דאלאר

פאריז, 29. (ספ. טעל.)

די ענגלישע באנק האט ארויסגעצויגען פון דער דער אינטערנאציאנאלער צאהלונגס-באנק איהר דע-פאזיט אין דער הויך פון פינף מיליאן דאלאר. אויך שווערען האט ארויסגעצויגען איהר דעפאזיט אין דאלארען-וואלוטע און דאס אויסגעטוישט אויף גאלד. אין דעם זעהט מען א מאנעווער פון ענגלאנד צו הויבען דעם פונט און ווארפען דעם דאלאר.

בייטע געזעצעד

(ענדע פון 6. זייט).

ווערען נישט בלויז אויף די ארגאניזאטארען נאר אויך אויף דיזאמלער.

דער צווייטער פון די פערעפענטליכע אויסטא-ווען איז נוגע

ארבייטס-פאנד

לטובת'ן ארבייטס-פאנד זענען מחויב אפצו-צאהלען אלע אנגעשטעלטע און ארבייטער, וועלכע בעקומען א שטענדיגען לוין, אין דער הויך פון 1 פראצענט פון בעקומענער שכירות. פריי פון דעם אפצאהל זענען נאר די ארבייטער, וועלכע זענען בעשעפטיגט ביי האנדווערקער, וואס האבען האנד ווערקער-קארטען און קויפען אויס 8-טע קאטעגאר-יע פאטענטען.

דעסטגלייכען צאהלען אויך לטובת'ן ארבייטס-פאנד די אונטערנעהמער אין דער הויך פון 1 פראצענט פון די אויסגעצאהלטע ארבייטס-לוינען.

וואס שייך דאקטוירים, דענטיסטען, פעלדשערס, אדוואקאטען און אנדערע פרייע פראפעסיעס, זע-נען זיי מחויב צו צאהלען לטובת ארבייטס-פאנד 1 פראצענט פון דער סומע, וויפיל זיי צאהלען הכנסה-שטייער.

פון בילעטען אין טעאטערס אדער אנדערע פער-ווילונגז-פלעצער ווערט גענומען לטובת ארבייטס-פאנד אין דער הויך פון 5 גראשען, אויב דער בילעט קאסט פון 26 גר. ביז 1 זלאטע, אין דער הויך פון 10, אויב דער בילעט קאסט פון 1 זל. מיט 1 גר. ביז 2 זל. פון יעדער ווייטערדיגער זלאטע ווערט דער אפצאהל געהעכערט מיט 10 גראשען.

אלזא איינגאנגס-בילעטען ביז 25 גראשען זע-נען פריי פון אפצאהל לטובת'ן ארבייטס-פאנד.

פון איינקאסירטען דירה-געלד מוז ווערען אפ-געצאהלט לטובת'ן ארבייטס-פאנד א האלבער פרא-צענט. פריי פון אפצאהל איז דאס דירה-געלט פון 1 און 2 שטוביגע דירות.

צום חשבון פאר פערבריכטען גאז ווערט גע-נומען לטובת'ן ארבייטס-פאנד אנ'אפצאהל אין דער הויך פון 5 פראצענט אבער נאר פון פריוואטע דירות און נישט פון קיין אזוי גערופענע געשעפטס-לאקאלען.

דאס רעכט אויפצומאהנען פעריעגענע חובות לטובת'ן ארבייטס-פאנד ווערט פערלענגערט נאך 3 יאהר.

פאר איבערטרעטען די בעשטימונגען פון אוס-טאוו וועגען ארבייטס-פאנד דראהט א געלט-שטראף אין דער הויך ביז 2 טויזענד זל. די שטראף ארויפ-צולייגען איז בערופען די ארטיגע סטאראסטווע.

דער דערמאהנטער אויסטאוו איז אריין אין קראפט דעם 1. אפריל 1933.

אי.

ארטאפעדישער אנשטאלט

בראנדזען, גארסעטען, א ר-טאפעדישע אפאראטען אלער ארט, לייכטע פלאט-פוס-איינלאגען געגען פיס-שמערצען אלס נאך גיפס-אבדרוק.

Dr. med. Lubicz u. Villy Simonović

פיעטריקאווער 119, טעל. 81-231.

ס'איז שוין פריהלינג!

קאסמעטיק

קאסמעטיק מאכט שעהן און פריש!

בעזוכט די איינציגע גרעסטע רענאמירטע

פערפומעריע

י. דרוקער

5 זאוואדזקא 5

טעל. 175-92

בעזוכט דעם רייכסטען אויס-וואהל פון די נייעסטע פאריזער

פערפומען

ערשטקלאסיגע פודערן, טואלעט-זייפען או"וו

צו פאבריקס-פרייזן

הורט און דעטייל!

רעעלע און סאלידע בעהאנדלונג

מיט עכטונג

Perfumerja

J. Drukier

5 ZAWADZKA 5

tel. 175-92.

פאר ענגראסיסטען בעדייטענדער ראבאט

היינט און פאלג. טעג! היינט און פאלג. טעג!

Madame Butterfly (מאדאם בוטערפליי)

SILVIA SIDNEY, C. GRANT אין די הויפטראלען:

—— אויסערן פראגראם: קלאנג-ציגאבע. —— אנהויב א 4 זייגער נאכמ. שבת און זונטאג 1 בייטאג

Okazyjnie do sprzedania MEBLE pokój gościnny z orzecha kaukaskiego, sypialnia i pokój dziecinny. **Żeromskiego 46, m. 2.**

קליינע אנאנסען
1 זלאטי
אנאנס ביז 15 ווערטער

פרייע פאסטענס

נויטיג א קוואליפיצירטער קלאמער אדער אונטער-ריכטעווער צו א קאמאשען-מאכער. ס'קען זיין אויך פון פראווינץ. טאראגאווא 43, ביי זאלצבערג, שייבלערס ראיאן. 2227

ס'ווערט געברויכט א ריכטעווער, א פאמאצניק און א לערן-יונגל. קאנסטאנטינער 33, פראנט, 3-טער שטאק, ביים קאמאשען-שטעפער.

עס ווערען געזוכט שטעפער ארויס-צונעהמען ארבייט, ווי אויך א יונגעל. קאנסטאנטינער 50. וו. 6. 2234

ס'איז נויטיג א שנעלער נייהער צו א קאמאשען-שטעפער. צו ערפאהרען ביי לעווקאוויטש, זגערזשער 15. וו. 41.

ראקאלען

2 שטיבען מיט א קיך 7 פענסטער מיט באלקאן 1-טער שטאק, אדער 1 שטוב מיט א קיך און אנ'ענצעל צימער, אויך א גרויסע זוניגע שטוב אויפ'ן 3-טען שטאק צו פערמיטען. צו ערפאהרען בושעושינער A 57 ביים ווירט. 2177

צוליב אבריזע צו פערמיטען א פראנט-לאקאל אויף פולנאצנא 4 נעאייגנעט אויף א געשעפט מיט א פראצאווניע. צו ערפאהרען אויפ'ן ארט. 6216

פאבריקס לאקאלען, ווי אויך א באזונדערע געביידע צו פערמיטען. דרעוונאווסקא 77. ביי קאשוב, טעל. 212-47.

Las Chełmy, willa „O a z a" do wynajęcia różne mieszkania. Dojazd Zgierskim tramwajem.

קויף און פערקויף

איך זוך צו קויפען אנ'אבערלאק זינגערס א געניצטע, גלייכצייטיג האב איך א 9-ער משין וואלטער'ס אריגינאל 80 צמ. צו פערקויפען אדער צו טוישען אין א גוטען צושטאנד. צו ערפאהרען לימאנאווסקיעגא 43, ביי פוקס. 2231

פערשידענעס

זאלוזיען האלצערנע צו וויטטאוועס און פענסטער, מאדערנע ארבייט, פיהרט אויס די מעכאנישע טישלעריי באזארנע 6, טעל. 242-16.

אנ'ערשטקלאסיגער דאמען - שניידער בעשטעלט נעמט אן פאלטענס צו 25 זל. ווי אויך קאסטיומען לויט די נייעסטע מאדעלען. שולץ, וואסאדניא 49, פארטער רעכטס, אין 2-טען איינגאנג, וו. 27.

שייטלען מיט פאריזער שרינדען צו בעקומען ביי פרוי ראזענבערג, קאמיענא 5 צו ביליגע פרייזען. 2218

השבת אבדה. פרייטאג, פאהרענדיג אויפ'ן טראמוואי, האב איך פערלוירען א פארטפעל מיט דאקומענטען ווי אויך א פאס אויפ'ן נאמען שלמה פליישער ברעסלוי. דער ערליכער פינדער ווערט געבעטען אפצוגעבען די דאקומענטען, ווייל איך בין ערשט געקומען פון דייטשלאנד, אין אדמיניסטראציע פון דער ציימונג אדער צו הערש הוראוויטש, פולנאצנא 7. 2232

שייטלען
מיט פאריזער שרינדען און פערטיגע שייטלען ווערען ערשטקל. און רעיעל אויסגעפיהרט אויך אנדולאציע ביי קערש, סקווערא 15

לאדז — ווארשא

דורך סטריקאוו — גלאוונא — לאוויטש — סאכאטשעוו — בלאניע

אנ'אויטאבוס-קאמוניקאציע, וואס פערזיכערט די פאסאזשירען מאקסימום בעקוועמליכקייט און זיכערקייט צו אויסנאהמס-נידריגע פרייזען, האט ערעפענט די בעקאנטע אויטאבוס-געזעלשאפט

Juljusz Możyszek i S-ka

פאהר-פלאן: אבפאהר פון לאדז פון דער אויטאבוס-סטאציע לוטאמירסקא 13 (טעל. 220-55) 7.30
אבפאהר פון ווארשא אל. יעראזאלימסקא 123 (טעל. 601-85) 6 א זייגער.
בילעטען צו בעקומען אין דער קאסע ביי דער סטאציע.

Kawiarnia „Rogów"

sp. z o. o.

w Łodzi, Piotrkowska 59, tel. 106-06

Śniadania, Obiady, Podwieczorki i kolacje.
Kawa, herbata i ciastka.

Ceny niskie! Obsługa szybka i uprzejma. Ceny niskie!

Uwaga: Wszelkie potrawy na świeżem śmietankowem maśle. 2223

URODONAL

Zwalcza reumatyzm podagrę piasek skleroze

czyści nerki oczyszcza wątrobę i stawy łagodzi arterje i zwalcza otyłość

Do nabycia we wszystkich aptekach i skł. apt.
Przedstawicielstwo **Warszawa, Fredry 4.**

לעזט און שטוינט!

מיין פאפולערע

קונסט-פאטאגראפישע אנשטאלט

„פאראניא"

שוו. יערזשעגא 11

וואס איז גוט בעקאנט אין לאדז מיט די גוטע ארבייט, האט רעדוצירט די פרייזען אויף אלע ארט פאטאגראפיעס כמעט בחנם. פון אויטאמאטישע ביז די גרעסטע בילדער זענען די פרייזען זעהר נידריג. דערצו בעקומט דער קליענט א מתנה א שפיגעל מיט זיין פאטאגראפיע צו יעדע אויפנאהמע, וואס ער פאטאגראפירט זיך גאר.

בעמ.: אויפן פערלאנג פון די ג' קליענטען, גיב איך צו די אויפנאהמעס זעהר שעהנע קאסטיומען פון טעאטער געגנצליך בחנם.

מיט אכטונג
ארטיסט. פאטאגראפ. אטעליער
„POLONIA"
לאדז. יעזשענא 11
איגה. דיפל. פאטאגר. גומערמאן
צופאהר פון טראמוואי נומ' 3.

די אפטיילונג פון פעראיין פון פלעגער-הילף און מאסאזש אין לאדז, אויף פיעטריקאווער 79
טעל. 221-55 עמפפעהלט קוואליפיצירטע פלעגערינס און פלעגערס, מאסאזשיסטקעס און מאסאזשיסטען.
פאר דער ארימער בעפעלקערונג געגצליך אומזיסטע הילף.

ישיבה „תורת-חיים"

פאר קינדער, וואס לערנען אין פאוושעכנע שולען מעלדעט, אז ס'ווערען אנגענומען קינדער פון יעדער עלטער צו לערנען אלע למודי קודש: עברי, חומש, רש"י, נ"ך, משניות, גמרא, תוספות, העברעאיש און יודיש. נייע תלמידים ווערען איינגעשריבען טעגליך פון 8 פריה ביז 7 אווענד.

בעמערקונג: קלענערע קינדער ווערען אבגעשיקט אהיים.

21 זגערזשער 21

לינקע אפיצינע—לעצטער איינגאנג — 1 שטאק.

כירורגישער קאבינעט

Dr. Szreiber

איז געווארען איבערגעטראגען אויף

Narutowicza № 9

tel. 122-95.

אפעראציעס, אפאטרונקעס, הלמ ושילאקס או"ח היילאנשטאלט-פרייזען.

DR. MED.

M. Glazer

הויט און וועגערישע קראנקהייטען
וואוינט יעצט אויף

ZACHODNIA 64

Telefon 185-49

נעהמט אן פון 12 ביז 2 און פון 7 ביז 8.30 אווענד. 1697
זונטאג און פייערטאג פון 10 ביז 12 מיטאג

Dr. med.

Berman

צעגעלניאנא 15, טעל. 149-07.

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און געשלעכטס-קראנקהייטען, מענער-שוואכע - בעהאנדלונג און סעקסועלע בעראטונג.

נעמט אן פון 8—11 פריה און 4—8 אווענד, זונטאג פון 9—1 בייטאג.

פאר אונבעמיטעלטע – לעטשניצע-פרייזען.

Dr. med.

HALTRECHT

ספעציאל-ארצט פאר הויט-און געשלעכטס-קראנקהייטען

פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21

נעמט אן פון 8 ביז 11 פריה, פון 1—2 מיטאג און פון 5—9 אוונט. זונטאג פון 10—1 מיטאג

אלע ארט אנאליזען.

פאר ארבייטסלאזע לעטשניצע-פרייזן

לעטשניצע

פון דאקטוירים ספעציאליסטען און דענטיסטישער קאבינעט

11 בושעזשינער 11

טעלעפאן 137-63

עס נעמען אן דאקטוירים ספעציאליסטען: שיפמאן, וואלינסקי, שמיר-געלד, קערשנער, שמער-לאווסקי, סלאבאדסקי, זאלצוואסער, איציקזאן, קראסאווסקי, יאקובזאן און דענטיסטין סמאראפאלסקא.

וויזיט 3 זל.

לעטשניצע

17 זגערזשער

נעהמט אן קראנקע אין אלע ספעציאליטעטען
פון 9 פריה ביז 7 א זייגער אוונט.

וויזיט 3 זל.

זיכערע הילה און א רפואה!

אהן אפעראציע, אהן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאר קראנקע אויף ברוכען, פאר מענער, פרויען און קינדער, פערשידענע קאליקעס אין גוף, פאר הויקערס און פיס.

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-ברוך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, ארער ווי א וואסער-קאן און עס פאלט אראפ אין דעם פיס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטערבליך. ספעציעלע געמאכטע הייל-באנדאזשען אויסגעצייכנט גוט דורך גרויסע פראפעסארען מיט מיינע בעהאנדלונג און פון דייטשען פראפעסאר דאקטאר בראביועזינגר בעזשטיגט זיכער דעם שווערסטען און פערעלטערטען ברוך, אויך פאר הויקערס, ליימונגען מיט הייל-גארטעלען און אפאראטען פאר פערקרומטע פיס און פלאט-פיס, ספעציעלע איינלאגען אין די שיך, קינסטליכע גומענע פיס, הענט און גומענע זאקען פאר די גרעסטע קראנקע אדערן.

עמפפאנגט פון 9 פריה ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אווענד.

ארטאפעדישע אנשטאלט

Specialist J. RAPAPORT, Ortoped

von Lemberg **Łódź, Wólczańska 10** ,tel. 221-77 front, parter.

בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אונבעדינגט נויטיג. דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס - פראפעסארען: פראפ. ד"ר בראנטש, פראפ. ד"ר י. מארישלער, פראפ. דר בר. קיעלאנאווסקי און אויך אנדערע.

מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.

איך דריק אויס מיין בעסטען דאנק דעם ה' ד"ר. י. ראפאפארט, וואוינהאפט אין לאדז, וואלטשאנסקא 10, פאר בעפרייען מיך פון א געפאהר, וואס האט מיך געדראהט פון א ברוך-קראנקהייט, אויף וועלכער 5'האב געליטען א סך יאהרען.

Arwil Dresler, Łódź, ul. Wschodnia 4, II p.

Lek. dent.

S. LIBERMAN

11. ליסטאפאד 46,
טעל. 172-06
נעהמט אן פון 4—7 נאכמיטאג,
פון 7—9 אווענד –
זענען די פרייזען בעדייטענד פערקלענערט.

כירורגיש
וועכנערין-קליניק

„SANATO"

s. z o. o.

אגראדאווא 10 טעל. 213-57.
1-טע און 2-טע קלאס

געבורטען !! קל. 175 זל.

אנאנסען-פרייז פאר א מילימעטער-שורה
פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב-יו"ט—24 גר. אין דער זייט שפאלטען
אין טעקסט—40 . . . . . . —60 . . . . 4 .
נאכ'ן טעקסט—12 . . . . . —18 . . . . . .
אויסער דער שטאדט 50 פראצ. טייערער, אויסלאנד 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט

נעקראלאגען—20 גר. א מ/מ (אין דער זייט שפאלטען) קליינע אנאנסען ביז 15 ווערטער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע ווארט — 10 גר.

אבאנאמענטס-פרייז: אין לאדז 4 זלאטעס א חודש מיט אטראגען א היים. אויף דער פראווינץ — 5 זל. א חודש; אין אויסלאנד 7 זל. אמעריקא—1 דאל.

פעהלערן, וועלכע ענדערן נישט פרינציפיעל דעם אינהאלט פון דער אנאנס ווערען נישט צום איבערדרוקען די אנאנס אדער צוריקצוצאהלען פאר דעם אנאנס

פאר'ן אינהאלט און טעקסט פון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך. די אדמיני. איז אפען בייטאג און ביינאכט.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg   Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.